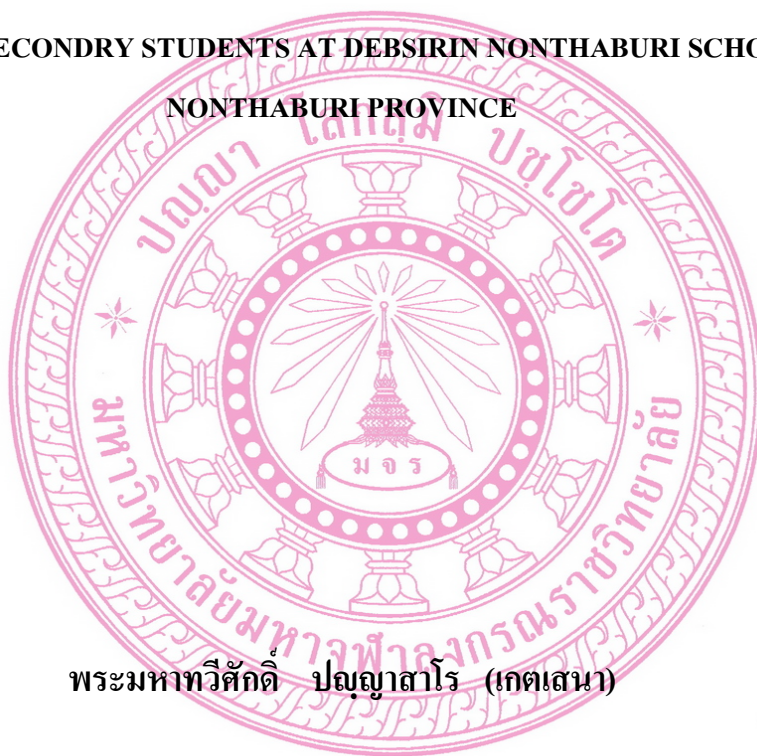

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

THE LEARNING AND TEACHING MANAGEMENT OF BUDDHIST SUBJECT FOR
UPPER SECONDRY STUDENTS AT DEBSIRIN NONTABURI SCHOOL
NONTABURI PROVINCE

พระมหาวิศักดิ์ ปัญญาสารโร (เกตุเสนา)

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๖

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๖

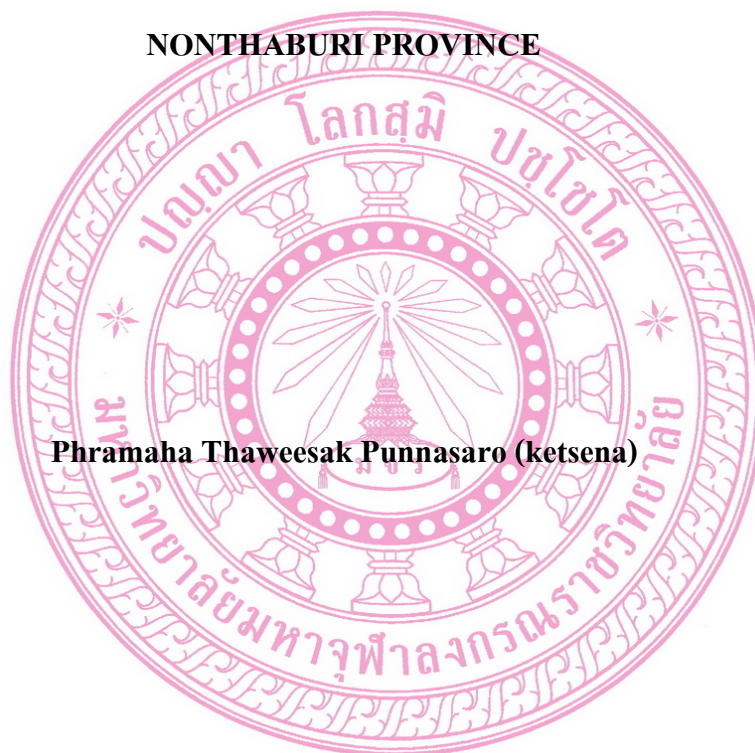
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE LEARNING AND TEACHING MANAGEMENT OF BUDDHIST
SUBJECT FOR UPPER SECONDRY STUDENTS AT DEBSIRIN**

NONTHABURI SCHOOL

NONTHABURI PROVINCE

Phramaha Thaweesak Punnasaro (ketsena)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of

The Requirement for The Degree of

Master of Arts

(Educational Administration)

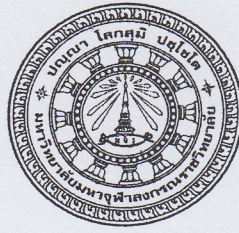
Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok Thailand

C.E. 2013

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง“การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียน
เทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

(พระมหาสม กลยาโณ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ.พิเศษ ดร.อำนวย เดชชัยศรี)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาวิศักดิ์ ปญญาสาโร)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย : พระมหาทวีศักดิ์ ปญญาสาโร (เกตเสนา)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย พธ.บ, M.Ed.,Ph.D.

: ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ พธ.บ, M.Ed.,Ph.D.

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนจำนวน 285 คน ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยด้วย t-Test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova)

ผลการวิจัย

๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน รองลงมา ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนการสอนต่ำที่สุด

๒) การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ในเรื่องเพศ อายุ และชั้นเรียน ของนักเรียน ซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.๐๕

3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ครูควรมีความยืดหยุ่นเรื่องหลักสูตร ๒) ด้านกระบวนการเรียน การสอน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ๓) ด้านการใช้สื่อในการ เรียนการสอน ครูควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนให้มากและทันสมัย ๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการ เรียนการสอน ครูควรมีการจัดกิจกรรมที่ประกอบการเรียนน่าสนใจและทันสมัยมากขึ้น ๕) ด้านการ วัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูควรนำผลการเรียนของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการ สอนให้ดีขึ้น

Thesis Title : Management to learning and teaching of
Buddhist subject for higher School in
Debsirindra Nonthaburi School. Nonthaburi
Province.

Researcher : Phramaha Thaweesak Punnasaro (ketsena)

Degree : Master of Art (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee
: Asst. Prof.Dr. Suddhipong Srivichai B.A., M.Ed., Ph.D.
: Asst. Prof.Dr. Intha Siriwan B.A., M.Ed., Ph.D.

Date of Graduation : February 20, 2014

ABSHRACT

The purposes of this research were : 1) to study the Learning and teaching management of Buddhist Subject for Upper Secondary students, DebsirinNonthaburi School. Nonthaburi Province. 2) to study the Student's opinions towards learning and teaching management of Buddhist Subject divided by The Student's status and 3) to study the problems and the development of learning and teaching management of Buddhist Subject. The Samples consisted of 285 DebsirinNonthaburi School students, Nonthaburi Province. The instrument was the questionnaires. The statistical procedure employed were percentage, mean and standard derivation and t-test and one-way Anova to compare the student's opinions towards learning and teaching management of Buddhist Subject.

The findings showed that

1. The student's opinions towards learning and teaching management of Buddhist Subject at Debsirin Nonthaburi School were at good level. When determining

in each item, found that every item was at good level. The examples were measurement and evaluation of learning and teaching management, materials of learning and teaching management and the procedure of learning and teaching management.

2. The comparison of basic information of the students: sex, age and class according to the student's opinions towards learning and teaching management, The students in different ages thought differently towards learning and teaching management and were significantly at 0.05 level.

3. The problems and suggestions of learning and teaching management of Buddhist Subject; were as follows 1) The curriculum should be flexible, 2) For the learning and teaching management and the procedure, The teacher should let the students have more participated both inside and outside the classroom, 3) The materials of learning and teaching, The teacher should supply more and modern materials, 4) the supported activities of learning and teaching should be more interesting and modern, 5) The measurement and evaluation of learning and teaching, The teachers should take the learning results from the students to improve for better learning and teaching.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และบุคคลหลายท่านด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความเมตตา มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เล่มนี้ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อินดา ศิริวรรณ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้เนื้อหาของงานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณพระมหาสม กลฺยาณ ดร. รองศาสตราจารย์พิเศษ. ดร.วิษชุดา หุ่นวิไล ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สิน งามประโคน อาจารย์เสาวนิต เดชคง ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ และอาจารย์ณัฐยา บรรจงกิจ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการแนะนำแก้ไข และตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนสามารถทำให้งานวิจัยดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อย

อาจารย์ประเทือง รุ่งโรจน์ ที่ช่วยดูแลบทความจากไทยเป็นภาษาอังกฤษ นายโอวาท สุธาวา ที่เป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ตลอด

ขอเจริญพรขอบคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสุวรรณารามพิทยาคม คณะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี และนักเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแต่งหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่ผู้วิจัยใช้อ้างอิง

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของโยมพ่อ โยมแม่ ผู้ให้ชีวิตให้ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความรักและเมตตาตลอดมา

ด้วยอานิสงส์ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอถวายสักการะแด่คุณพระรัตนตรัย อุทิศให้บิดามารดาครูอาจารย์ ผู้มีอุปการะคุณ ญาติพี่น้อง และกัลยาณมิตรทุกท่าน ตลอดจนสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า ขอจงได้ปัญญาเข้าถึงธรรมะอันประเสริฐขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามอำนาจบารมีธรรม บารมีบุญของแต่ละท่าน

พระมหาทวีศักดิ์ ปญญาสาโร (เกตเสนา)

10 กุมภาพันธ์ 2557

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	
๑	
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	
ฎ	
บทที่ ๑ บทนำ	1
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	3
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	3
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	4
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	7
๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้	7
๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน	10
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	14

๒.๒.๑	ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน	17
๒.๒.๒	ด้านกระบวนการเรียนการสอน	19
	1. ความหมายของกระบวนการเรียนการสอน	20
	2. ปัญหากระบวนการเรียนการสอน	21
	3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน	23
	4. พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา	
32	5. รายละเอียดสาระการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา	35
	6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	
38	7. ครูกับการจัดการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา	39
	8. ผู้เรียนกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	
41	๒.๒.๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	42
	๑. ความหมายสื่อการเรียนการสอน	42
	๒. ปัญหาสื่อการเรียนการสอน	44
	๓. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน	
45	๒.๒.๔ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน	47
	๑. ความหมายกิจกรรมการเรียนการสอน	47
	๒. ปัญหากิจกรรมการเรียนการสอน	48
	๓. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	50
	๒.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	52
	๑. ความหมายการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	53
	๒. ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	54
	๓. แนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	55

๒.๓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี	60
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	67
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	68
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
๓.๓ การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม	69
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
๓.๕ การวัดค่าตัวแปร	70
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล	70
๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	71
3.8 การนำเสนอผลการวิจัย	73
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	74
๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล	74
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	74
ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี	76
ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี	82
ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี	87

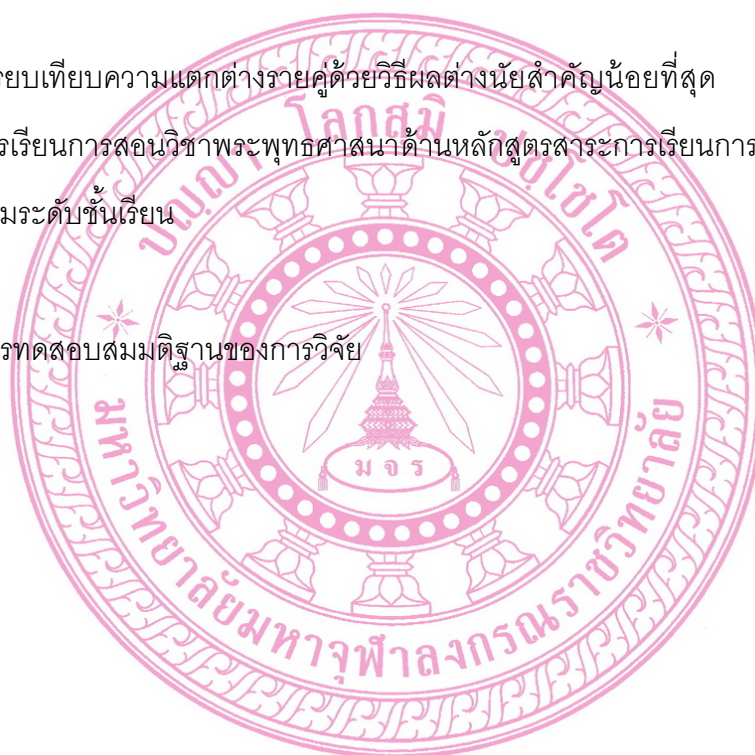
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

90	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	90
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	94
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	106
ก. แบบสอบถามเพื่อนการวิจัย	107
ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย	
114	
ค. หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	
121	
ประวัติผู้วิจัย	124

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา แสดงจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 34
3.1	แสดงจำนวนโรงเรียน นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 68
4.1	จำนวนและร้อยละของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกโดยสถานภาพส่วนบุคคล 75
4.2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวม 76
4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน 77
4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกระบวนการเรียนการสอน 78
4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน 79
4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน 80
4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน 81
4.8	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมทุกด้าน จำแนกโดยเพศ 82
4.9	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมทุกด้าน จำแนกโดยอายุ 83
4.10	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ 84
4.11	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

- การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน
จำแนกตามอายุ 85
- 4.12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียน
การสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมทุกด้าน
จำแนกตามระดับชั้นเรียน
86
- 4.14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน
จำแนกตามระดับชั้นเรียน
87
- 4.15 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย 91

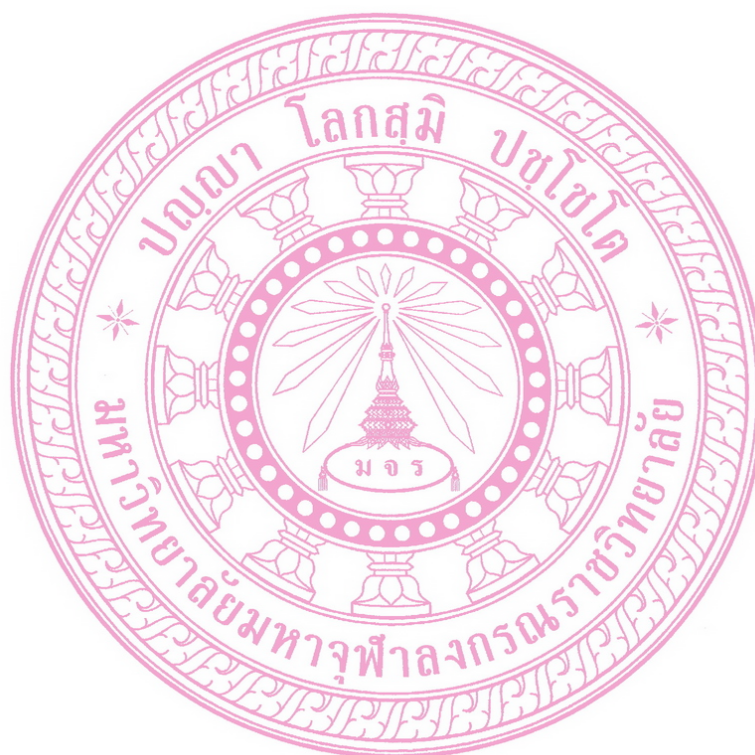
สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

67

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา และเป็นเครื่องชี้นำสังคม เพราะว่ามีมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ดีจะต้องเป็นมนุษย์ที่มีการศึกษาไม่ว่าจะเป็น วิชาความรู้ทางโลก หรือวิชาความรู้ทางธรรม^๑ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๐) ที่ต้องการให้คนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งดำเนินการตามพระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขพื้นฐาน ความเป็นไทย ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จากพระราชบัญญัติการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่า ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรู้และมีความสุข เพราะการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ความคิด สภาพจิตใจและสังคมโดยส่วนตนและส่วนรวมดังที่ สมุน อมรวิวัฒน์ กล่าวไว้ว่า^๓ การจัดการศึกษาอบรมที่ผดุงสังคมไว้ได้ คือการจัดการศึกษาที่มีจริยธรรมศึกษามาเป็นแกนหลักที่สำคัญ โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สังคมใดหากเต็มไปด้วยคนไร้คุณธรรมจริยธรรมศีลธรรม สังคมนั้นย่อมเข้าสู่กลียุคเป็นแน่ เมื่ออดีตที่ผ่านมาการศึกษาเกี่ยวกับ

^๑ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม, หน้า ๔๕.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าทีพลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร : อรุณลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๔๓.

^๓ สมุน อมรวิวัฒน์ : การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ : ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒-๓๔.

พระพุทธศาสนาของเขาวงกตจะควบคู่การศึกษาของประเทศไทย โดยเริ่มจากที่วัดตามประวัติศาสตร์เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย การศึกษามีความต่อเนื่องกันมาเป็นหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๒๗ เป็นต้นมา จึงมีโรงเรียนเกิดขึ้นตามวัดเป็นจำนวนมากทั้งในกรุงเทพฯ

ตามหัวเมืองต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ชาวไทยได้รับการศึกษา เพื่อจะได้เป็นคนดี มีคุณสมบัติที่เป็นคุณแก่ราชการ การศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างคนดี และเป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างสรรค์ความเจริญแก่บ้านเมืองให้มากยิ่งขึ้น และในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ มีการตั้งโรงเรียนมูลศึกษาขึ้นในวัด ทั้งในกรุงเทพฯ และตามหัวเมือง โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลการเรียนการสอน จะจัดพระภิกษุทำการสอนบรรดาศิษย์ทั้งหมดในวัด และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาใช้บังคับเด็กอายุระหว่าง ๗-๑๔ ปี ให้เข้าโรงเรียนโดยมีผลบังคับทั่วประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ และในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ กระทรวงธรรมการได้ประกาศเพิ่มหลักสูตรทางจริยศึกษาขึ้นในโรงเรียนทั้งหมด และกำหนดให้นักเรียนได้สดับรับฟังพระธรรมเทศนาเพื่ออบรมจิตใจ ให้เด็กไทยก่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา มาจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๙๑ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เริ่มกำหนดให้โรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนหลวงและโรงเรียนราษฎร์⁴

ดังนั้นการจัดตั้งโรงเรียนดังกล่าวโดยใช้นักเรียนหลักสูตรจริยศึกษาสำหรับชั้นประถมศึกษาส่วนมัธยมศึกษา มีเนื้อหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติ พุทธสาวกสาวิกาวงศ์ พุทธตัวอย่าง และหลักธรรมคำสอนจากพระไตรปิฎก เป็นที่สังเกตว่าแบบเรียนชุดวิชาพระพุทธศาสนามีลักษณะทางศาสนาด้วย ซึ่งโรงเรียนเลือกทำกันเป็นประจำทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือเป็นครั้งคราว การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบเช่นนี้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสำนึกในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมากยิ่งขึ้นไปอีก โรงเรียนจึงเป็นสถาบันศึกษา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการหล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพเพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต นักเรียนจึงเป็นทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากร ตามแนวคิด ๔ ประการคือ ๑) นักเรียนเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนาเพราะถ้าปราศจากนักเรียนแล้วโรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้โรงเรียนจะมีแต่ผู้บริหารครูและอาคารสถานที่ได้อย่างไร นักเรียนจึงเป็นทรัพยากรป้อนกระบวนการของโรงเรียน ๒) นักเรียนในฐานะ

⁴ ทินพันธุ์ นาละตะ, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕-๒๗.

⁵ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒.

ทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ตรงที่ว่านักเรียนจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓) นักเรียนจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ ต่อเมื่อนักเรียนมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีนักเรียนในฐานะทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ตรงที่ว่านักเรียนจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔) นักเรียนจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้

ต่อเมื่อนักเรียนมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้เจตคติ และทักษะความชำนาญ จากแนวคิดดังกล่าวการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ขาดทักษะในการสอนและเน้นการสอนโดยการบอกและให้พวกเด็กท่องจำ เน้นวิชาความรู้มากกว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่เด็กและยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวได้ ขณะเดียวกันครูได้รับการพัฒนาอย่างไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง⁶ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้งพอที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมคุณภาพทางจิตใจจึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ดื้อยาเสพติดก่อการทะเลาะวิวาทกัน และเป็นปัญหาสังคม

จากเนื้อความสำคัญดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร อีกทั้งมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

⁶ วิไล ตั้งจิตสมคิด, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรีนติ้ง เฮาส์, ๒๕๓๔), หน้า ๕๒.

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งเน้นเพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของนักเรียน

- (๑) เพศ
- (๒) อายุ
- (๓) ระดับชั้นเรียน

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน

- (๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน
- (๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน
- (๓) ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน
- (๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
- (๕) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกเป็นชายและหญิง รวมเป็นจำนวน ๑๐๙๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ไม่มีความแตกต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความแตกต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

๑.๕.๓ นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความแตกต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ โรงเรียน หมายถึง สถานที่จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๖.๒ โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีจำนวนนักเรียน ๓๐๗๔ คน

๑.๖.๓ นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๔ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔

๑.๖.๕ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง โรงเรียนที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และมีคุณสมบัติตามที่กฎหมาย กำหนดและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๔

๑.๖.๖ ปัญหา และอุปสรรค หมายถึง สิ่งที่ขัดขวาง เป็นอุปสรรค ทำให้เกิดการติดขัด ไม่ราบรื่น หรือสิ่งที่ปิดกั้น มิให้ดำเนินไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพของโรงเรียน เทศรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๗ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน หมายถึง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข แต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาชีวิตมีสาระ สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน ของโรงเรียน เทศรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๖.๘ ด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง คนโดยทั่วไปส่วนใหญ่จะเข้าใจว่า การสอน เป็นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา โดยการบอกให้จด ให้จำ ให้นำไปท่อง แต่ในวงการศึกษามีความหมายมากกว่านั้น กล่าวคือ การสอนเป็นวิธีการหลากหลายที่ครูนำมาใช้เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ตามศักยภาพของเด็ก โดยมีลักษณะการสอน ๑ ประการ คือ ๑.การสอนเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ๒. มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ๓. การสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

๑.๖.๙ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สื่อ โปรเจคเตอร์ สื่อวีดิทัศน์อินเตอร์เน็ต หนังสือแบบเรียน และอื่นๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน ในวิชาพระพุทธศาสนา มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียน เทศรินทร์ นนทบุรี ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งๆขึ้นไป

๑.๖.๑๐ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่จัด ประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ เพื่อหาทางปรับปรุงการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน เทศรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ให้ดียิ่งๆขึ้น โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมแสดงการสาธิต โดยเข้าร่วม

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจริงๆและให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในห้องเรียน เพื่อจะได้ นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๑.๖.๑๑ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การติดตาม สังเกตการณ์ ความรับผิดชอบงานที่มอบหมาย การส่งงาน การทดสอบในห้องเรียน กิจกรรมก่อนเรียนและกิจกรรมหลังเรียน และเน้นการประเมินการตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการ ประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีมซึ่ง การประเมินผลของนักเรียนก็สอดคล้องกับแผนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7.๑. ได้ข้อมูลการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้

1.7.๒. ได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรค ของการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

1.7.๓. ได้ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

บทที่ ๒

เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้

๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน

๒.๒.๒ ด้านกระบวนการเรียนการสอน

๒.๒.๓ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน

๒.๒.๔ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

๒.๒.๕ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) การเรียนรู้คือกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็ก และผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ ที่ผู้สอนนำเสนอโดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวด กวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้

ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับความสามารถ และได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้เหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ที่ครูสอนจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็ก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

๒. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญและตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อยๆ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ^๗

- ๑) พฤติกรรมควรชี้ชัด และสังเกตได้
- ๒) เจื่อนใจ พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- ๓) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

๓. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor) คือ^๘

- ๑) ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรม และประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน
- ๒) การจัดช่วงลำดับ(sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓) บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียน เป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม

๔. ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ของกาเย่ (Gagne) คือ^๙

^๗ ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๕๔), หน้า ๓๘.

^๘ ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๗.

^๙ นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

๑) การจูงใจ(Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้

๒) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้(Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ

๓) การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นและระบะยาว

๔) ความสามารถในการจำ (Retention Phase)

๕) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)

๖) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)

๗) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)

๘) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน(Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดี และประสิทธิภาพสูง องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากแนวคิดนักการศึกษาของกาเย่ (Gagne) ประกอบด้วย¹⁰

๑) ผู้เรียน (learner) มีระบบสัมผัส และระบบประสาทในการรับรู้
๒) สิ่งเร้า (stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๓) การตอบสนอง (response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

๔) การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)

๕) เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

๖) ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนการตั้งคำถาม

๗) บอกวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสนใจ

๘) กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับ

ความรู้ที่มีอยู่

๙) เสนอเนื้อหาขั้นตอนนี้ จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียนโดยใช้

<http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2>[๑๔๓.ค. ๒๕๕๔].

¹⁰ นิรันดร์, ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์และจิตวิทยา, อ่างแล้ว.

สื่อชนิดต่าง

๑๐) การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษาการ

เปรียบเทียบ

๑๑) การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจ

ผู้เรียน

๑๒) การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัดโดยมีคำแนะนำ

๑๓) การสอบเพื่อวัดระดับความเข้าใจ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวถึง กระบวนการของการเรียนรู้ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านพฤติกรรม ความคิด ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ที่เข้าใจกระบวนการของการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วยขั้นต่างๆ ของการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้โดยผ่านการจำ การเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ การเรียนรู้แบบการประยุกต์ และการเรียนรู้แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นต้นแล้วจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน

๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน

ในการเรียนการสอนนั้น มักจะเน้นความสามารถของสมองในด้านของการใช้ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถที่จะพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร ยกตัวอย่างนักเรียนบางคน มีความสามารถหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดนตรีหรืออื่น ๆ แต่กลับต้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่ไม่ชอบ เมื่อผลการเรียนไม่ดี ผู้ปกครอง ครู เข้าใจว่า “เด็กโง่” แต่ความจริงแล้วถ้าพัฒนาให้ถูกด้าน นักเรียนคนนั้นอาจจะมีความสามารถมากกว่าที่เห็นทั่วไป เพื่อเป็นการตอบ โจทย์นี้ “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence) จึงถือกำเนิดขึ้นมาในวงการศึกษ

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขานับปัญญาใหม่ว่า “ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบท

ทางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหา เพื่อจะหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้” การ์ดเนอร์นั้น มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ¹¹

๑. เชาวน์ปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่าง หลากหลายถึง ๘ ประเภทด้วยกัน แต่การ์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่า อาจจะมีมากกว่า ๘ ประเภท โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไปซึ่ง สอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้เมื่อ ผสมผสานออกมา แล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

๒. เชาวน์ปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมที่เหมาะสม

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว ได้อธิบายเชาวน์ปัญญาซึ่ง การ์ดเนอร์ได้เสนอไว้ ๘ อย่างดังนี้¹²

๑. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
๒. สติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence)
๓. สติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)
๔. สติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence)
๕. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
๖. สติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
๗. สติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
๘. สติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Naturalism Intelligence)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบ พหุปัญญาข้างต้น เชื่อว่าบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน และมีความสามารถแตกต่างกันไป โดยเฉพาะการเรียนการศึกษาแผนกบาลี ก็ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งในด้าน ความสามารถทางสมอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้นแล้ว จัดการเรียนการสอนให้ หลากหลาย ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมความสามารถของผู้เรียน การจัดการ

¹¹ การ์ดเนอร์ (Gardner) อ้างอิงทีศนาแซมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๘๕.

¹² พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”, ศึกษาศาสตร์, (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๙-๑๑๙.

เรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน การสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน และที่สำคัญ คือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรวัดความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรวัดจากการวัดความจำเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนได้อย่างสูงสุดระบบการสอนแบบ ๔ MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญ ชาวอเมริกา ชื่อ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธี (Bernice MC Carthy) เมื่อปี ๑๙๘๐ จึงถือว่ามีใช้เป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพหุปัญญา (Mukltiple Intelligences) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT จะได้หลักแนวคิดซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้¹³

๑. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคลมี ๔ แบบ ได้แก่

๑) ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การเฝ้าดู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่าทำไม

๒) ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จากการรับข้อมูลและสิ่งต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดไตร่ตรอง

๓) ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่างๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ดูคลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ

๔) ผู้เรียนแบบที่ ๔ (IF) ชอบค้นหาคำตอบไปได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นแบบนี้จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้จากความรู้ลึกของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเอง

๒. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี ๔ แบบ เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน

¹³ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗. [๑๖ ต.ค. ๒๕๕๔].

บทบาทที่ ๑ ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย/กระตุ้นการเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส ครูนำประสบการณ์จริงไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็น และอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอน อาจใช้สถานการณ์จำลองอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาธรรมของ ๔ MAT ในขั้น WHY จะเป็นการกระตุ้นช่วยโดยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทิ้งปริศนาให้นักเรียนขบคิดจนเกิดการตั้งคำถามให้ได้ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเองหรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มีความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ในขั้น What หรือขั้น How ไปได้ต่อไป

บทบาทที่ ๒ ครู คือ ผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ ๒ นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ ๓ ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ นักเรียนลงมือทำจากของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จ ครูจึงเปรียบเสมือน โค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้ เพื่อให้นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติบทบาทนี้ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) จะมีความสุขสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ ๔ ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ด้วยตัวของเขาเองโดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่นถ้าไม่เป็นแบบนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ได้ อีกมันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นแบบนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ตัวอย่างเช่นครูสอนการเพาะถั่วงอกด้วยกระดาสหิขู เมื่อถึงขั้น IF อาจตั้งคำถามว่าจากเมล็ดถั่วงอกมันจะงอกออกมาภายในกี่วันจะมีใบกี่ใบหรือถ้าไม่ใช้กระดาสหิขูจะใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพาะในห้องกับเพาะกลางแจ้งถ้าวเพาะในห้องไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถ้าวเพาะกลางแจ้งถั่วงอกจะเป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูกและเรียนรู้เองสอนกันเองค้นพบความรู้ด้วยตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้และผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไ และคอยแก้ไขแนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้นในขั้น IF นี้ นักเรียนจะสามารถ

ประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

๓. รูปแบบการสอนทั้ง ๔ แบบจะมี ๘ เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง ๒ ซีก คือ เริ่มจากเทคนิค ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป ๘ ขั้นตอน

สรุปความได้ว่าทฤษฎีนี้ สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT เข้ากันได้กับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กระบวนการที่เน้นการพัฒนาสมองทั้งสองซีก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ครบทุกด้าน และบรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวิธีที่ตนเองมีความถนัด ซึ่งหากครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคน เก่ง ดี และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่

ทิสนา แคมมณี กล่าวว่า การมองเห็นและเข้าใจเขาวงกตปัญหาในความหมายที่ต่างกันย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญากว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนมีหลายดังนี้¹⁴

๑. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวงกตปัญญาด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเขาวงกตปัญญาด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเขาวงกตปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามักจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเขาวงกตปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควรโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีเขาวงกตปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาส ที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขาวงกตปัญญาด้านไม่เท่ากันดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน

¹⁴ ทิสนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๙-๙๐.

ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเชาวน์ปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง สูงควรต้องแตกต่างกันไป จากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

๓. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จึงควรจะไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูผู้สอน โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่นรวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนอย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

๔. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นและที่สำคัญ คือ ไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลายๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหาหรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือการให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาหลายๆ ด้าน และสังเกตดูว่าผู้เรียนเลือกใช้เชาวน์ปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านใดมากเพียงไร

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญาข้างต้น เชื่อความบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน และมีความสามารถแตกต่างกันไป ซึ่งการจัดการศึกษาแผนกบาลี ก็ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งในด้านความสามารถทางสมอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้นแล้ว จัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมความสามารถของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน การสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน และที่สำคัญ คือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรวัดดู

ความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน นอกจากการวัดความจำเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนได้อย่างสูงสุด

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖ ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ในมาตรา ๘ ยังได้กล่าวถึง การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในหมวด ๔ ตั้งแต่ มาตราที่ ๒๒ ถึง มาตรา ๓๐ กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ดังนี้¹⁵

๑. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ให้ยึดหลัก ดังนี้

๑) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัย และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้น ได้ทุกที่ทุกเวลาและเป็นการเรียนรู้กันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม

๒) ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๓. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและ

¹⁵ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้¹⁶

๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้และความเข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการรู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๔) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

๕) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๓. กระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒) ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง

๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

¹⁶ อ้างแล้ว.

๖) ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

๗) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถาน ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ

๔. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาท ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

๑) รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

๒) ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษา

๓) ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

๔) หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายเหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

๕) ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความ ต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน

๖) ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

๕. การประเมินผลการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา นอกจากนั้นการประเมินผลผู้เรียนยังต้องเกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญคือ¹⁷

- ๑) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน
- ๒) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสเข้าศึกษาต่อ
- ๓) ใช้วิธีการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับ
ผู้เรียน
- ๔) มุ่งการประกันคุณภาพโดยสถานศึกษาทำการประเมินผลภายในทุกปี
และรายงานการประเมินต่อต้นสังกัด และสาธารณชน
- ๕) สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย ๑ ครั้ง ทุก ๕ ปี

๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน

การเรียนการสอน หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียนงานที่สำคัญของครูก็ช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียนฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพนักจิตวิทยาที่ยึดถือทางพฤติกรรมนิยม แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) พฤติกรรมตอบสนองเริ่มต้น (Respondent Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้าพฤติกรรมตอบสนองก็จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถสังเกตได้ ๒) พฤติกรรมโอเปอเรนต์ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือสัตว์แสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา (Emitted) โดยปราศจากสิ่งเร้าที่แน่นอนและพฤติกรรมนี้มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ประเภทแรกหรือ Respondent Behavior เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ระบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้อธิบาย Operant Behavior เรียกว่า Operant Conditioning Theory พื้นฐานความคิด (Assumption) ของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม คือ ๑) พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถจะสังเกตได้ ๒)

¹⁷ อ้างแล้ว.

พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนที่เป็นอิสระหลายอย่าง ๓) แรงเสริม (Reinforcement) ช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

นักจิตวิทยาชาวอเมริกันท่านหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นบิดาของจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกกับมนุษย์ โดยศึกษาเรื่องความกลัว ในปี ๑,๙๒๐ วัตสันและผู้ช่วยชื่อเรย์เนอร์ ได้เขียนบทความชื่อว่า “Conditioned Emotional Reactions” ซึ่งสรุปผลการทดลองกับทารกอายุประมาณ ๘-๙ เดือน ชื่ออัลเบิร์ต (Albert) การทดลองเริ่มโดยผู้วิจัยเคาะแผ่นเหล็กให้เสียงดังขึ้น ให้เสียงดังกล่าวเป็นสิ่งที่เร้าที่ไม่เงื่อนไข (UCS) ซึ่งจะก่อให้เกิดการตอบสนองที่ไม่ต้องการวางเงื่อนไข (UCS) คือความกลัว วัตสันและเรย์เนอร์ ได้ใช้หนูขาวเป็นสิ่งที่เร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (CS) มาล่อหนูน้อย อัลเบิร์ต ซึ่งชอบหนูขาวไม่แสดงความกลัว แต่ขณะที่หนูน้อยยื่นมือไปจับเสียงเคาะแผ่นเหล็กก็ดังขึ้น ซึ่งทำให้หนูน้อยกลัว ทำเช่นนั้นเพียงเจ็ดครั้ง ในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ ปรากฏว่าตอนหลังหนูน้อยเห็นแต่เพียงหนูขาวก็แสดงความกลัวทันที

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาท่านหนึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการให้แรงเสริมแบบเป็นครั้งคราวไว้อย่างละเอียดโดยแบ่งการให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวออกเป็น ๔ ประเภท คือ ๑) การให้แรงเสริมตามช่วงเวลาที่แน่นอน (Fixed Interval) ๒) การให้แรงเสริมตามช่วงเวลาที่ไมแน่นอน หรือไม่สม่ำเสมอ (Variable Interval) ๓) การให้แรงเสริมตามอัตราส่วนที่แน่นอนหรือคงที่ (Fixed Ratio) ๔) การให้แรงเสริมตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน (Variable Ratio) ตัวอย่างและแบบแผนของพฤติกรรมสนองตอบของอินทรีย์หรือผู้เรียน ปรากฏตามตารางการให้แรงเสริม สกินเนอร์ มีความเชื่อมั่นว่า แรงเสริมเป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรม หรือการเรียนรู้ของนักเรียน ฉะนั้นครูที่ดีจะต้องสามารถจัดสภาพของการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับแรงเสริมเมื่อการเรียนรู้ได้เกิดขึ้น พฤติกรรมใดที่ได้รับแรงเสริม พฤติกรรมนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งที่นักเรียนเรียนรู้ พฤติกรรมใดที่ไม่ได้รับแรงเสริมแม้ว่าจะเน้นสิ่งที่ครูต้องการให้เกิด ก็จะไม่อยู่นานคงทน

สรุปหลักสำคัญของการใช้แรงเสริมในการสอนมีดังต่อไปนี้ ๑) ครูจะต้องทราบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่านักเรียนเรียนรู้แล้วมีอะไรบ้างและให้แรงเสริมพฤติกรรมนั้น ๆ ๒) ตอนแรก ๆ ครูควรจะให้แรงเสริมทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ตอนหลังใช้แรงเสริมเป็นครั้งคราว (Intermittently) ได้ ๓) ถ้าจำเป็นสำหรับนักเรียนบางคนในการเปลี่ยนพฤติกรรม ครูอาจจะใช้แรงเสริมที่เป็นขนมหรือรางวัลที่เป็นสิ่งของ หรือสิ่งที่จะเอาไปแลกเป็นของรางวัลได้ (Token) ๔) ครูจะต้องระวังไม่ให้แรงเสริม เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ๕. สำหรับพฤติกรรมที่ซับซ้อน หรือการเรียนรู้ที่ซับซ้อน ครูควรจะใช้หลักการดัดพฤติกรรม (Shaping) คือให้แรงเสริมกับพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับขั้น (Successive Approximation) ๖) ค่อย ๆ ลดสัญญาณบอกระยะหรือการชี้แนะลงเมื่อเริ่มเห็นว่าไม่

จำเป็น ๑) ค่อย ลดแรงเสริมแบบให้ทุกครั้งลง เมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำได้แล้วและผู้เรียนเริ่มแสดงว่ามีความพึงพอใจซึ่งเป็นแรงเสริมด้วยตนเองจากการทำงานนั้นได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า “หลักสูตร รายวิชาที่กำหนดไว้ให้ศึกษาวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง”¹⁸

บรรพต สุวรรณประเสริฐ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ ๔ นัยคือ¹⁹

- ๑) หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
- ๒) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
- ๓) หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
- ๔) หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวัง จะให้ผู้เรียนได้รับ

ธารง บัวศรี ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าหลักสูตรคือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละ โปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้²⁰

กูด (Good, C.V.) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ ๓ นัยดังนี้คือ²¹

- ๑) หลักสูตร หมายถึง หัวข้อวิชาการต่างๆ ที่จัดหมวดหมู่ เรียงจากง่ายไปหายาก
- ๒) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา
- ๓) หลักสูตร หมายถึง แผนโครงการศึกษาที่โรงเรียนวางไว้อย่างกว้างๆ จัดสอนให้เด็กแต่ละชั้นตอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนและพัฒนาตนเองไปในทางที่ โรงเรียนปรารถนา และหลักสูตรที่ดี ควร

¹⁸ พจนานุกรม, ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นามมีบุ๊คส์, ๒๕๔๖), หน้า ๘๖๐.

¹⁹ บรรพต สุวรรณประเสริฐ, การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, (เชียงใหม่ : แสงศิลป์, ๒๕๔๔) หน้า ๑๔.

²⁰ ธารง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร (การออกแบบและพัฒนา), (กรุงเทพมหานคร : เอราวัณการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๗.

²¹ กูด (Good, C.V.) Dictionary of Education, New York : McGraw-Hill. 1973, p. 157.

จะต้องตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนอันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุด²²

สรุปว่า ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ต้องมีจุดหมายทางการศึกษาหลักการซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างวิชาต่างๆในหลักสูตร จุดประสงค์ของการเรียนรู้แต่ละรายวิชาโดยเฉพาะรายวิชานั้นๆ ซึ่งนักเรียนจะต้องรู้ต้องมีหรือต้องปฏิบัติเนื้อหาวิชาทั้งทางตรงและทางอ้อมอันจะช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ สื่อการเรียนที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และเพิ่มทักษะและทัศนคติที่ต้องการ วิธีการสอนช่วยให้เกิดการเรียนรู้

๒.๒.๒ ด้านกระบวนการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีสาระ ฉะนั้นกระบวนการเรียนการสอนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนนี้ยังเป็นปัจจัยหลักสำหรับผู้เรียนในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีผู้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ในมุมมองต่าง ๆ ดังนี้²³

๑. ความหมายของกระบวนการเรียนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนการสอน เป็นการเตรียมการล่วงหน้าก่อนการสอนโดยใช้ข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้จากการดำเนินงานตามระบบการสอน²⁴

²² วิชัย วงษ์ใหญ่, พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๒.

²³ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๔), หน้า 1.

²⁴ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, กระบวนการสื่อสารการเรียนการสอน, (นนทบุรี : ขวณพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘๖.

ทิตนา แคมมณี ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้²⁵

สุมิตร คุณานุกร ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ²⁶

สุพิศ บุญช่วงศ์ ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนสอน หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งมีระบบกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมและมีการกำหนดแผนงานส่งเสริมการเรียนการสอนโดยผู้สอนและผู้เรียน²⁷

สุมาลี จันทร์ชโล กล่าวถึงการจัดการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน (Learning) เป็นการดำเนินการหรือการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้องจัดทำแผนการสอนเป็นอย่างดี และดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้²⁸

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งองค์ประกอบการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วย หลักสูตรวิธีการเรียนการสอนและการประเมิน²⁹

²⁵ ทิตนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

²⁶ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔๖.

²⁷ สุพิศ บุญช่วงศ์, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาการณ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖), หน้า ๖.

²⁸ สุมาลี จันทร์ชโล, การวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

²⁹ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, การพัฒนาการเรียนการสอนทางอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ กล่าวว่า กระบวนการเรียนสอน หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดมวลประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความคาดหวัง³⁰

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียนเนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียน หรือการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลที่เกิดการเรียนรู้

๒. ปัญหากระบวนการเรียนการสอน

วิทยากร เชียงกูล ได้กล่าวถึงปัญหาที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอนของผู้เรียนในมุมมองของนักจิตวิทยาการศึกษาโดยสรุปดังนี้³¹

๑) ครู อาจารย์ใช้วิธีการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้ผู้เรียนขาดความตั้งใจ ความมุ่งมั่น ส่งผลในการกระบวนการเรียนรู้ไม่พัฒนา

๒) ปัญหาส่วนตัวของผู้เรียน ปัญหาทางกายภาพ เช่น เด็กพิการหรือมองเห็นได้ไม่ดี ทำให้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้

๓) ปัญหาปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เข้มงวดมากไป หรือปล่อยปละละเลย ไม่ฝึกให้เด็กมีวินัยในตัวเอง ครอบครัวที่ย่ำแย่ พ่อแม่แยกกันอยู่หรือพ่อแม่ไปทำงานแดนไกล ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูก ๆ มีปัญหาทางเศรษฐกิจมาก มักจะทำให้เด็กเครียดกังวลและเรียนไม่ได้ดี เมื่อเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสนับสนุนให้กำลังใจโดยไม่ตัดสินลูกมากเกินไป เด็กกลุ่มหลังจะมีความมั่นใจ มีทัศนคติในทางและมีพัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ที่ดีกว่า

๔) ปัญหาสภาพแวดล้อมด้านทัศนคติของชุมชนและสังคม ทัศนคติของครูผู้สอน ชุมชนและสังคมต่อโรงเรียน หากมีทัศนคติทางลบก็จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไปในทางลบ

³⁰ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, ๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔-๑๕.

³¹ วิทยากร เชียงกูล, จะแก้ปัญหาลูกไทยเรียนอ่อนได้อย่างไร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.rsunews.net/Think%20TT59/SolveAProblemForEducationOfThaiChild.htm> [๒๗ ต.ค. ๒๕๕๔].

ผดุง อารยะวิญญู กล่าวไว้ว่า ความบกพร่องทางการเรียนการสอน ก่อให้เกิดปัญหาในการเรียนเนื่องจากเด็กไม่สามารถเรียนได้ดีเท่ากับเด็กปกติทั่วไป การค้นหาความบกพร่องของเด็กส่วนมากเป็นหน้าที่ของบุคลากรทางสาธารณสุข บุคลากรทางการศึกษาอาจจำแนกการรับรู้ไว้เพื่อจะได้หาทางจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาของเด็กต่อไป สาเหตุของความบกพร่องนี้อาจจำแนกได้ ดังนี้³² (brain damage)

๑) อาจจะเป็นการได้รับบาดเจ็บก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือหลังคลอดก็ได้ การบาดเจ็บนี้ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้เต็มที่

๒) กรรมพันธุ์ ภายวิจัยเป็นจำนวนมากระบุตรงกันว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้บางอย่างสามารถถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเป็นรายกรณีพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคน อาจมีพี่น้องที่เกิดจากท้องเดียวกันมีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นกันหรืออาจมีพ่อแม่ พี่ น้อง หรือญาติใกล้ชิดมีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอ่าน การเขียนและความเข้าใจ

๓) สิ่งแวดล้อม ในที่นี้ หมายถึง สาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ได้รับการบาดเจ็บทางสมองและกรรมพันธุ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กภายหลังคลอด เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การที่เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้าด้วยสาเหตุบางประการ หรือร่างกายได้รับสารบางประการอันเนื่องจากสภาพมลพิษในสิ่งแวดล้อม การขาดสารอาหารในวัยทารกและในวัยเด็ก การสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพของครู ตลอดจนขาดโอกาสในการเรียนการศึกษา เป็นต้น แม้องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมเหล่านี้จะไม่ใช่สาเหตุที่ก่อให้เกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรงแต่องค์ประกอบเหล่านี้อาจทำให้สภาพการเรียนรู้ของเด็กมีความบกพร่องมากยิ่งขึ้น

เบญจพร ปัญญาฯ ได้กล่าวถึงเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนการสอนว่า อาจจะมีสาเหตุมาจากสมองทำงานผิดปกติเนื่องจากสาเหตุดังนี้³³

๑) พยาธิสภาพของสมอง การศึกษาเด็กที่มีบาดแผลทางสมอง เช่น คลอดก่อนกำหนด ตัวเหลืองหลังคลอด ฯลฯ แต่มีสติปัญญาปกติ พบว่ามีปัญหาการอ่านร่วมด้วย

๒) ความผิดปกติของสมองซีกซ้าย โดยปกติสมองซีกซ้ายจะควบคุมการแสดงออกทางด้านภาษา และสมองซีกซ้ายจะมีขนาดโตกว่าซีกขวา แต่เด็ก LD (learning disability) สมองซีกซ้ายและซีกขวามีขนาดเท่ากัน และมีความผิดปกติอื่น ๆ ที่สมองซีกซ้ายด้วย

³² ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แวนแก้ว, ๒๕๔๒), หน้า ๗-๘.

³³ เบญจพร ปัญญาฯ, คู่มือช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓.

๓) ความผิดปกติของคลื่นสมอง LD (learning disability) จะมีคลื่นแอลฟาที่สมองซีกซ้ายมากกว่าเด็กปกติ

๔) ธรรมชาติ เด็กมีปัญหาการอ่าน บางรายมีความผิดปกติของโครโมโซมคู่ที่ ๑๕ และสมาชิกครอบครัวเคยเป็น LD (learning disability) โดยที่พ่อแม่มักเล่าว่าเมื่อตอนเด็ก ๆ ตนเคยมีลักษณะคล้ายกัน

๕) พัฒนาการล่าช้า เดิมเชื่อว่าเด็ก LD (learning disability) มีผลจากพัฒนาการล่าช้า แต่ปัจจุบันไม่เชื่อเช่นนั้นเพราะเมื่อโตขึ้นไม่ได้หายจากโรคนี้

สันสนีย์ จัตรคุปต์ ได้กล่าวว่านักวิจัยได้พยายามหาสาเหตุที่ชัดเจนโดยหวังว่าในอนาคตอาจจะป้องกันและอาจจะช่วยให้วินิจฉัยความบกพร่องทางการเรียนการสอนได้อย่างแม่นยำ ปัจจุบันทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับโดยส่วนใหญ่คือ ความบกพร่องทางการเรียนการสอน มีรากฐานมาจากความผิดปกติของโครงสร้างและการทำงานของสมองหรือหลายๆ กรณีความผิดปกตินี้เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนคลอด และมีงานวิจัยทางพันธุกรรมได้ให้หลักฐานที่สรุปได้ว่า ความบกพร่องทางการเรียนการสอนโดยเฉพาะความบกพร่องทางการเรียนการสอนด้านการอ่านและความบกพร่องทางด้านคณิตศาสตร์นั้น อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม³⁴

สรุปได้ว่า ปัญหากระบวนการเรียนการสอนนั้นประมวลได้ดังนี้ ครูใช้วิธีการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ปัญหาทางกายภาพของผู้เรียน เช่น เด็กฟังหรือมองเห็นได้ไม่ดีอาจเป็นมาแต่กำเนิดหรือภายหลังก็ได้ ทำให้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอน การได้รับบาดเจ็บทางสมอง ปัญหาทางกายภาพที่เกิดจากพันธุกรรม ปัญหาปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียนสภาพแวดล้อมของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียน และปัญหาสภาพแวดล้อมด้านทัศนคติของชุมชนและสังคม หากเป็นทัศนคติทางลบก็จะมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนของผู้เรียนในทางลบ การพัฒนาครูและบุคลากรไม่ต่อเนื่องทั่วถึง ระบบการบริหารจัดการที่ยังไม่เข้มแข็ง และบุคลากรขาดความชำนาญในวิชาสอน

๓. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

รุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน หรือที่เรียกว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้

³⁴ สันสนีย์ จัตรคุปต์, การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้, (ปทุมธานี: สกาย บুকส์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐-๑๑.

ด้วยตนเอง รู้จักวิถีคิดวิธีการดำเนินชีวิต และมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรใหม่ จึงน่าจะมีหลักการและแนวปฏิบัติ ดังนี้³⁵

- ๑) เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง
- ๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าความรู้ได้แสดงความคิดอย่างอิสระสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้จากข้อมูลที่มี
- ๓) นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูเป็นเพียงแหล่งข้อมูลหนึ่งจากหลายๆ แหล่งและเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

- ๔) เน้นการปฏิบัติที่ควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี
- ๕) เน้นวิธีการสอนจากการเรียนรู้หลาย ๆ รูปแบบ
- ๖) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดมากกว่าการค้นหาคำตอบที่ตายตัวเพียงคำตอบเดียว

๗) ถือว่ากระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

๘) ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้นจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิด การจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาของผู้เรียนตามหลักสูตร กระบวนการดังกล่าว ได้แก่³⁶

- ๑) กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- ๒) กระบวนการสร้างความรู้
- ๓) กระบวนการคิด
- ๔) กระบวนการทางสังคม
- ๕) กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา
- ๖) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- ๗) กระบวนการปฏิบัติ
- ๘) กระบวนการจัดการ

³⁵ รุจิร ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา , หน้า ๖๑-๖๓.

³⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕.

๕) กระบวนการวิจัย

๑๐) กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง

๑๑) กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเรียนรู้ข้างต้นเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนจึงควรต้องคัดสรรเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้³⁷

๑) กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวมและสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของผู้เรียนและสาระการเรียนรู้

(๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สามารถทำได้หลายลักษณะ ในที่นี้จะขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ก. การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนการสอนเดียวกันนั้น สามารถจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนสอนอื่นๆ ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนสอนอื่นๆ

ข. การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหา ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖-๓๕.

เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้ง และชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริงการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มักเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยครูผู้สอนคนเดียว แต่ในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป จะเป็นการสอนเป็นทีม ตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือทำความเข้าใจแล้วแยกกันสอนตามวิชาที่รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งสองประเพณี จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพต่อเมื่อผู้สอนเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอนหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียน และศักยภาพของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้น จึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- ก) เน้นความสำคัญ
- ข) จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ค) เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม
- ง) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ
- จ) ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๒) กระบวนการสร้างความรู้

(๑) แนวคิด

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีความหมายต่อตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีครูสอนเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มีขั้นตอน/กระบวนการ ดังนี้

- ก. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้
- ข. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างความรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

- ก) สร้างความกระจำและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน
- ข) สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และสาธิตแสดงให้เห็นจนทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิด หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้
- ค) การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลอง หรือใช้กระบวนการคิดคิดอย่างไตร่ตรองลึกซึ้ง และประเมินคุณค่า
- ง) การนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนมีโอกาสดำใช้ความคิด หรือความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความหมาย
- จ. ขั้นทบทวน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

๓) กระบวนการคิด

(๑) แนวคิด

กระบวนการคิด เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดการกระทำข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามาเป็นกระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือวิธีการในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการคิด จึงต้องมีบุคคล มีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด กระบวนการที่ใช้ในการคิด วิธีการพัฒนาการคิดและการวัดและประเมินการคิด

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทาง ดังนี้³⁸

ก. การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

ข. ใช้รูปแบบ วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชื่อมโยงจากความคิดเดิม ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดถูกต้อง การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง และการคิดไกล

ค. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดต่างๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนได้แก่

ก) ทักษะการคิดหรือทักษะการคิดพื้นฐาน มีขั้นตอนการคิดไม่ซับซ้อน เป็นทักษะพื้นฐานของการคิดขั้นสูง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

³⁸ อ้างแล้ว.

(ก) ทักษะการคิดพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย

๑) ทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ทักษะการรับสารรับความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ ตีความ แล้วจดจำเมื่อต้องการที่จะระลึกถึง เพื่อนำมาเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น โดยแปลความคิดในรูปของภาษาต่างๆ เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด เป็นต้น ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด

๒) ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือการคิดทั่วไป หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการจำแนก และทักษะการเปรียบเทียบ

(ข) ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดทั่วไปหลายๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการสรุปความ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดระบบความคิด ทักษะการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และทักษะการตั้งสมมติฐาน เป็นต้น

ข) ลักษณะการคิดหรือการคิดระดับกลาง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนมากกว่าการคิดในกลุ่มที่ ๑ เป็นพื้นฐานของการคิดระดับสูง ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะต้องอาศัยการคิดขั้นพื้นฐานมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

(ก) ลักษณะการคิดทั่วไปที่จำเป็น ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดละเอียด การคิดหลากหลาย และการคิดชัดเจน เป็นต้น

(ข) ลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่ การคิดถูกทาง การคิดไกล การคิดกว้าง และการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

ค) กระบวนการคิดหรือการคิดระดับสูง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อน และต้องอาศัยทักษะการคิด และลักษณะการคิดเป็นพื้นฐานในการคิด ซึ่งมีหลายกระบวนการ เช่น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

ง. ให้เวลาแก่ผู้เรียนในการใช้ความคิด และแสดงความคิด อภิปราย แลกเปลี่ยนกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

จ. ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

ฉ. การวัดและประเมินผลการเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการคิด

๔) กระบวนการทางสังคม

(๑) แนวคิด

กระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีร่วมกัน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

ก. ให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข. มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ค. ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใฝ่รู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ทุกเวลาทุกสถานที่และทุกสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ง. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพของชุมชน ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๕) กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา

(๑) แนวคิด

กระบวนการแก้ปัญหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหา โดยผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จากสถานการณ์หรือปัญหาที่หน้าสนใจและท้าทาย

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยระบบการแก้ปัญหา มีแนวทาง และขั้นตอน ดังนี้

ก. ขั้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหา เป็นขั้นเลือกใช้ปัญหาที่อาจได้มาจากแหล่งต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับปัญหาที่พบให้ถ่องแท้ และวิเคราะห์ปัญหาตามประเด็น ดังนี้

ก) ปัญหาคืออะไร

ข) มีข้อมูลใดประกอบบ้าง

ค) มีเงื่อนไขหรือความต้องการข้อมูลใดเพิ่มเติมหรือไม่

ข. ขั้นวางแผนการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการคิดวิธีการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลจากปัญหาที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในขั้นที่ ๑ ประกอบกับข้อมูล และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น นำมาใช้ประกอบการวางแผนแก้ปัญหา สำหรับการแก้ปัญหาที่ต้องตรวจสอบโดยการทดลอง ขั้นตอนนี้จะเป็นการวางแผนการทดลอง ซึ่งประกอบด้วย

ตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีการทดลอง หรือวิธีการตรวจสอบรวมทั้งแนวทางในการประเมินผล การแก้ปัญหาด้วย

ค. ขั้นการดำเนินการแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนการลงมือแก้ปัญหาและประเมิน ว่าวิธีการแก้ปัญหา และผลที่ได้เป็นอย่างไร ถ้าการแก้ปัญหาทำได้ถูกต้องจะประเมินต่อไปว่า วิธีการนั้นจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่นๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วในขั้นตอนที่ ๒ และถ้ายังไม่ประสบความสำเร็จอีก ผู้เรียนจะต้องย้อนไปทำความเข้าใจใหม่ว่ามีข้อบกพร่องใด เช่น มีข้อมูลเพียงพอ หรือไม่เพื่อจะได้เริ่มต้นการแก้ปัญหาใหม่อีกครั้ง

ง. ขั้นตรวจสอบการแก้ปัญหา เป็นการประเมินภาพรวมในการแก้ปัญหาทั้ง ด้วยวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ในการ แก้ปัญหาใดๆต้องตรวจสอบถึงผลกระทบต่องสังคมและสิ่งแวดล้อม

(๖) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงที่ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับหลักการต่างๆเข้าด้วยกัน อย่างเป็นองค์รวม

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้^{๓๙}

ขั้นที่ ๑ การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียน โดย ใช้ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เราให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

ขั้นที่ ๒ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง โดยเชื่อมโยงความอยากรู้ อยาก เห็น อยากเรียนรู้ของผู้เรียนจากประสบการณ์เดิมในขั้นที่ ๑ ผู้การค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ หรือ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ขั้นที่ ๓ การฝึกปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้เป็นการฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากขึ้น

ขั้นที่ ๔ การนำไปใช้ หรือขยายผล เป็นขั้นการนำข้อค้นพบในขั้นฝึกปฏิบัติไป ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ

³⁹ อ้างแล้ว.

๗) กระบวนการปฏิบัติ

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง โดยการกำหนดภาระงานให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามโครงสร้างของแต่ละงาน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริงตามแนวทาง ดังนี้

- ก. การศึกษา และวิเคราะห์ภาระงาน และ โครงสร้างของงาน
- ข. การวางแผนปฏิบัติงาน
- ค. การลงมือปฏิบัติ โดยอาจดำเนินการ ดังนี้
 - ก) ครูผู้สอนให้คำแนะนำและสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง
 - ข) ผู้เรียนปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน
 - ค) ผู้เรียนฝึกฝนทักษะความชำนาญ
 - ง. ขึ้นประเมินผลงาน/ปรับปรุงชิ้นงาน

๘) กระบวนการจัดการ

(๑) แนวคิด

กระบวนการจัดการ เป็นกระบวนการที่ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล และการสรุปผลงาน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการประกอบด้วยทักษะจำเป็นซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ก. การวางแผน ได้แก่
 - วิเคราะห์งาน
 - ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
 - กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ
- ข. การปฏิบัติงาน ได้แก่
 - ประสานงาน
 - ทำงานเป็นระบบตามแผน
- ค. การประเมินผลและสรุปผลงาน
 - ติดตามงานอย่างเป็นระบบ

- ประเมินผลและปรับปรุง
- สรุปผล

๘) กระบวนการวิจัย

(๑) แนวคิด

กระบวนการวิจัย เป็นการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย หรือ ผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ เช่นการใช้การประมวลผลงานวิจัย มาประกอบการสอน ใช้ผลการวิจัยมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระหรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรงหรือช่วยฝึกฝนทักษะการวิจัยต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

ก.เลือกประเด็นปัญหา (Choosing the problem) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย โดยประเด็นปัญหาที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน ลักษณะปัญหาควรเกี่ยวข้องกับ ผู้เรียนโดยตรงอาจเป็นปัญหาภายในชุมชน อยู่ในขีดความสามารถที่ผู้เรียนจะแก้ไขได้ สำหรับประเด็นปัญหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเลือกประเด็นปัญหาได้ มีหลายกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การอภิปราย

ข. การนิยามปัญหา (identify problem) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ค. การพัฒนาวิสัยทัศน์ (vision) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ปัญหา โดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

ง. ลงมือปฏิบัติ (action) ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานในชุมชน หรือเป็นเพียงการดำเนินงานในโรงเรียนแล้วแต่ปัญหาและแผนที่กำหนด เช่น ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้ด้วยวิธีการต่างๆ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

จ. ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร สามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

จ. สรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครูสอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนทั้งหมดและตรวจสอบการจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์เพียงใด

๑๐) กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามวิธีการรับรู้

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ มีแนวทางดังนี้

- ก. คัดกรอง และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ข. เลือกกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องระหว่างลักษณะของเนื้อหาสาระและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ค. ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

๑๑) กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

(๑) แนวคิด

กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ก. การกำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ความรู้สึก และความคิด จุดเน้นการสร้างพฤติกรรมควรสร้างตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และเพิ่มพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้นหลังจากผู้เรียนได้รับการฝึกพฤติกรรมแล้ว จึงเริ่มพัฒนาความสามารถทางด้านความคิดของผู้เรียนในแต่ละวัย จนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมพัฒนาไปด้วยกันจนบรรลุถึงเป้าหมาย
- ข. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการคิด พฤติกรรมที่ควรทำ และเกิดจิตสำนึกหรือความรู้สึกที่ดีงาม ใช้สื่อ หรือเทคนิควิธีการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและใคร่เรียนรู้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และกล้า

แสดงออก เช่น การใช้กิจกรรม เพลง เกม นิทาน บทบาทสมมติ การอภิปราย การระดมสมอง ฯลฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สรุป และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ค. การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ให้ได้เห็นแบบอย่างที่ดี และยอมรับรู้ความจริงตามหลักจริยธรรม และหลักศาสนาที่ตนนับถือ ศรัทธาด้วยการเห็นตัวอย่าง ฝึกคิดพิจารณา ฝึกปฏิบัติ และเห็นผลการปฏิบัติด้วยตนเอง

ง. บุคลิกภาพของครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอน คุณธรรม จริยธรรม ยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสมสมัย สมวัย และเหมาะสมกับภาระเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๔ แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา ๒๔ ได้กำหนดไว้ว่าในการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปนี้⁴⁰

๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒) ฝึกทักษะ กระบวนการผลิต การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเนื้อหา

๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ทางด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทาง

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔.

สังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และ กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย อีกทั้งมีแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัด เนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ

มีความรอบรู้ และการจัดการเรียนให้เกิดได้ทุกเวลาทุกสถานที่

๔) พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มี “วิชาจริยฯ” เป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกเพื่อกล่อมเกลานิธิใจของกุลบุตรกุลธิดาในสมัย นั้นและได้ถือเป็นนโยบายให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับวิชานี้มาตลอด จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาจริยฯก็มีส่วนต้องปรับปรุงตามไป ด้วย โดยขยายออกไปเป็นหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เนื้อหาของวิชาศาสนาและจริยธรรมจะมี ลักษณะเป็นจริยธรรมสากลมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของ ประชาชน อย่างไรก็ตามการปรับปรุงหลักสูตรในห้วงเวลาดังกล่าวก็หันกลับมาให้ความสำคัญโดย เพิ่มสาระของศาสนาและจริยธรรมนี้ขึ้นอีก เนื่องจากเยาวชนมีปัญหาด้านศีลธรรมมากขึ้นในกา ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการไป ประกาศเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยประกาศใช้ในปีการศึกษา ๒๕๒๖ สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปีการศึกษา ๒๕๒๗ การปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบให้กรมวิชาการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และมีคำสั่งให้โรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา นำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้ใช้เป็นการนำร่องก่อนในปีการศึกษา ๒๕๓๓ ทุกชั้น และให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ในปี การศึกษา ๒๕๓๔ โดยมีผลบังคับใช้ปีละชั้นในแต่ละระดับตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๖๑๑ และ ๖๑๒ และ ๖๑๓/๒๕๓๓ นั้นหลังจากที่หลักสูตรได้นำไปใช้ชั่วระยะหนึ่งแล้ว ได้มีคำถาม ข้องตั้งเกิดจากองค์กร บุคลากรที่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาว่า การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ตัดทอน

วิชาพระพุทธศาสนาให้ลดน้อยลงไปทั้งคาบวิชา และเนื้อหา กรมวิชาการจึงขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพิ่มวิชา “พระพุทธศาสนา” เป็นวิชาเลือกเสรีกลุ่มวิชาสังคมศึกษา กำหนดให้เรียน ๑ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ได้ ๑ หน่วย การเรียนรวม ๔๐ คาบ/ปี การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม⁴¹

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำ หลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔- ม.๖) คือ ๑) รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย องค์ประกอบความสำคัญของศาสนา คัมภีร์ศาสนาที่ตนนับถือ และวิเคราะห์พระจริยวัตรของศาสดาสาวกที่สำคัญของศาสนาต่าง ๆ ๒) สามารถนำหลักธรรมในศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ๓) รู้และเข้าใจความหมาย ประโยชน์ และกระบวนการของการฝึกบริหารจิตเจริญปัญญาและใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ส ๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำ ความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔- ม.๖)

คือ ๑) เชื่อมมั่นในการทำความดีตามหลักจริยธรรม โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมาสนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๒) ตระหนักถึงการทำความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร ความเป็นเหตุเป็นผลของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และนำเสนอเป็นทางการประพฤติปฏิบัติของตนเอง กลุ่มเพื่อนชุมชน และสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๓) ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของการบริหารจิต และเจริญปัญญา และสามารถปฏิบัติได้ มาตรฐาน ส ๑.๓ ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔- ม.๖) คือ ๑) รู้และปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ โดยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคมสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนเกี่ยวข้อง และประเทศชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๒) ใช้ภาษาในคัมภีร์ที่ใช้ในศาสนาที่ตนนับถือ และรวมทั้งศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนาด้วยความเต็มใจ และเห็นคุณค่า ๓) มีทักษะในการบริหารจิต และเจริญปัญญา และนำมาใช้ในการคิดที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

⁴¹ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑-๑๕.

๕) รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสรุป
 สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับรายละเอียดนี้ได้แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ชื่อแผนการ เรียนรู้	มัธยมศึกษาปีที่ ๔	มัธยมศึกษาปีที่ ๕	มัธยมศึกษาปีที่ ๖
๑. ศาสนาสำคัญของโลก	๑. ความหมายของศาสนา ๒. ความสำคัญของศาสนา ๓. ลักษณะของศาสนา ๔. ศาสนาสำคัญในโลก ๕. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ๖. ศาสนาเชน ๗. ศาสนาสิกข ๘. หลักธรรมกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๑. ความหมายของศาสนา ๒. ความสำคัญของศาสนา ๓. ลักษณะของศาสนา ๔. ประเภทของศาสนา ๕. ศาสนาสำคัญในโลก ๖. ศาสนาไซโรอัสเตอร์ ๗. ศาสนายิว ๘. ศาสนาคริสต์ ๙. หลักธรรมกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๑.๑ พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา ๑.๒ พระพุทธศาสนานั้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยและวิธีการแก้ปัญหา ๑.๓ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
๒. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	๑. ลักษณะสังคมของชมพูทวีป ๒. การพัฒนาศรัทธาและปัญญาทางพระพุทธศาสนา ๓. ทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากลในพระพุทธศาสนา ๔. พระพุทธศาสนามีข้อปฏิบัติที่เป็นทางสายกลาง	๑. หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย ๒. ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา ๓. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ๔. หลักการของพระพุทธศาสนากับหลัก	๑. พุทธประวัติ ๒. การบริหารและธำรงรักษาพระพุทธศาสนา ๓. ความเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดของพระพุทธเจ้า

		วิทยาศาสตร์ ๕. การคิดตามนัยแห่ง พระพุทธศาสนาและ วิทยาศาสตร์	
๓. พุทธประวัติ ชาดก พุทธสาวก และชาวพุทธ ตัวอย่าง	๑. พุทธประวัติ วิเคราะห์การตรัสรู้และ การก่อตั้งพระพุทธศาสนา ๒. ชาดก เวสสันดรชาดก ๓. พุทธสาวก พระอัสสชิเถระ พระกัศยปโคตรมีเถรี พระนางมัลลิกา หมอชีวกโกมารภัจจ์ ๔. ชาวพุทธตัวอย่าง พระนาคเสน พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สมเด็จพระวันรัต (เฮง เชมจารี) อาจารย์สุชีพ - ปัญญานุกภาพ	๑. สรุปพุทธประวัติ ๒. วิธีการสอนของ พระพุทธเจ้า ๓. ชาดก มโหสถชาดก ๔. พุทธสาวก พระอนูรุทธเถระ พระองคุลิมาล พระธัมมทินนาเถรี จิตตคหบดี ๕. ชาวพุทธตัวอย่าง สมเด็จพระนารายณ์ มหาราช พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ดร.อัมเบดการ์	๑. ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิก พระอานนท์ พระปฏาจาราเถรี นางจูฬสุภัททา นายสุมนมาลาการ ๒. ชาวพุทธตัวอย่าง พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ท่านอนาคาริก ธรรมปาละ
๔. หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา	๑. พระรัตนตรัย องค์ประกอบของ พระรัตนตรัย ๒. คุณค่าของพระพุทธ ๓. อริยสัจ ๔ ๔. ทุกข์ : ธรรมที่ควร รู้เท่าทัน ขั้น ๕	๑. พระรัตนตรัย ความหมายของธรรมะ และ พระธรรม คุณค่าของพระธรรม ๒. หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา อริยสัจ ๔ ๓. ทุกข์ : ธรรมที่ควรรู้	- ขั้น ๕ - จิต-เจตสิก สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) - นิยาม - นิ वर्ณ ๕ - อุปาทาน ๔ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) - นิพพาน

	๕. สมุทัย : ธรรมที่ควร ละ หลักกรรม กฎแห่งกรรม วิตก ๓ ๖. นิโรธ : ธรรมที่ควร บรรลु ภาวนา ๔ ๗. มรรค : ธรรมที่ควร เจริญ พระสัทธรรม ๓ ปัญญาวิตรรก ๔ พละ ๕ อุบาสกธรรม ๕ มงคล ๓๘ - การสงเคราะห์บุตร - การสงเคราะห์ ภรรยา - ความสันโดษ	เท่าทัน โลกธรรม ๘ ๔. สมุทัย : ธรรมที่ควรละ กฎแห่งกรรม: นิยาม ๕ ประการ กรรมนิยาม มิจฉานนิชชา ๕ ๕. นิโรธ : ธรรมที่ควร บรรลु วิมุตติ ๕ ๖. มรรค : ธรรมที่ควรเจริญ อปริหานิยธรรม ๗ ปาปนิคกรรม ๓ ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิ กรรม ๕ โภกอาทิยะ ๕ อริยวัฑฒิ ๕ มงคล ๓๘ ๑) ถูกต้องโลกธรรม จิตไม่หวั่นไหว ๒) จิตไม่เศร้าโศก ๓) จิตไม่มัวหมอง จิต ปราศจากธุลี	มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) - อธิปไตย ๓ - สาราณียธรรม ๖ - ทศพิธราชธรรม ๑๐ ☐ - วิปัสสนาญาณ ๘ ☐ - มงคล ๓๘
๕. พระไตรปิฎก ภาษาบาลี พุทธศาสน- สุภายิต คำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา	๑. พระไตรปิฎก ความหมายของ พระไตรปิฎก โครงสร้างของ พระไตรปิฎก วิธีการศึกษาค้นคว้า พระไตรปิฎก	๑. การสังคายนา ๒. พระไตรปิฎก ๓. เรื่องน่ารู้จาก พระไตรปิฎก ๔. พุทธศาสนสุภายิต ๕. คำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา	๑ พุทธศาสนสนา ราชา มุข มนุสสานัน : พระราชเป็นประมุขของ ประชาชน สติ โลกสุมิ ชาคโร : สติเป็นเครื่องคั่นในโลก นตฺถิ สุนตฺธิปรี สุขํ :

	เรื่องนำรู้จัก พระไตรปิฎก ๒. ภาษาบาลี ที่มาของภาษาบาลี หลักการเขียนและการ อ่านคำภาษาบาลี ๓. พุทธศาสนสุภาษิต ๔. คำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา		สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี นิพพาน ปรหม์ สุข : นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ๔.๒ คำศัพท์ทาง พระพุทธศาสนา สัมมัตตะ – มิจฉัตตะ ฉานสมาบัติ ผลสมาบัติ นิโรธสมาบัติ
๖. หน้าที่ชาวพุทธ และมารยาท- ชาวพุทธ	๑. หน้าที่ชาวพุทธ ๒. มารยาทชาวพุทธ	๑. หน้าที่ชาวพุทธ การบรรพชาและอุปสมบท ในพระพุทธศาสนา การบวชเป็นชี ธรรมจารีณี หรือเนกขัมมณารี การศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ และธรรมศึกษา การปลุกจิตสำนึกและการมี ส่วนร่วมในสังคมพุทธ การปฏิบัติตนที่เหมาะสม ในฐานะผู้ปกครอง และผู้ อยู่ในปกครองตามหลักทศ เบื่องล่าง ในทศ ๖ การเข้าค่ายพุทธธรรม การแสดงตนเป็น พุทธมามกะ การเข้าร่วมพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา ๒. มารยาทชาวพุทธ การแสดงความเคารพต่อ พระรัตนตรัย	๑. หน้าที่ชาวพุทธ หน้าที่และบทบาทของ พระภิกษุ หน้าที่และบทบาทของ อุบาสก อุบาสิกาที่มีต่อ สังคมไทยในปัจจุบัน การปกป้องคุ้มครอง พระพุทธศาสนาของพุทธ บริษัทในสังคมไทย การปฏิบัติตนตามหลักทศ เบื่องหลังในทศ การเข้าค่ายคุณธรรม การเข้าร่วมพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนา การแสดงตนเป็น พุทธมามกะ ๕.๒ มารยาทชาวพุทธ การบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลกการปฏิบัติตนที่

		การแสดงความเคารพต่อปูชนียสถาน การแสดงความเคารพต่อปูชนียบุคคล การปฏิสังขารตามหลักปฏิสังขาร	เหมาะสมต่อพระสงฆ์
๗. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา	๑. การบริหารจัดการ ๒. การสวดมนต์ ๓. การสวดมนต์แปล ๔. การแผ่เมตตา ๕. การบริหารจัดการตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ๖. การเจริญปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ	๑. การบริหารจัดการ ๒. การสวดมนต์ ๓. การแผ่เมตตา ๔. การบริหารจัดการตามหลักสติปัฏฐาน ๕. การเจริญปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ	๑. การบริหารจัดการ และเจริญปัญญา ประโยชน์ของการบริหารจัดการในชีวิตประจำวัน การบริหารจัดการตามหลักสติปัฏฐาน การเจริญปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ
๘. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี	๑. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๒. วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๑. การปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๔. ศาสนพิธี ๕. ศาสนพิธีเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ ๖. ศาสนพิธีที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวเนื่อง	๑. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ๒. วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๓. ศาสนพิธี ๔. พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา	๑. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ๖.๒ ศาสนพิธี กุศลพิธี บุญพิธี ทานพิธี คุณค่าและประโยชน์ของศาสนพิธี
๙. เศรษฐกิจพอเพียงกับ	๑. บทนำ ๒. เศรษฐกิจของประเทศ	๑. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง	๑. ผลกระทบจากการพัฒนาที่ขาดพุทธธรรม

แนวทาง ดำรงชีวิตตาม หลักธรรมของ พระพุทธศาสนา	ไทยในอดีต ๓.การพัฒนาเศรษฐกิจ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ๔.เศรษฐกิจพอเพียงตาม แนวพระราชดำริ ๕.หลักแนวคิดของ เศรษฐกิจพอเพียง ๖. มัชฌิมาปฏิปทา : ข้อ ปฏิบัติที่เป็นทางสายกลาง	๒. หลักแนวคิดของ เศรษฐกิจพอเพียง ๓. วิเคราะห์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนากับปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	๘.๒ พระพุทธศาสนากับ การพัฒนาที่ยั่งยืน
๑๐.สัมมนา พระพุทธศาสนา กับการศึกษาที่ สมบูรณ์	๑. พระพุทธศาสนากับ การศึกษาที่สมบูรณ์ ๒. วิธีปฏิบัติทาง พระพุทธศาสนา ๓. ความสำคัญของการ สัมมนา	๑. พระพุทธศาสนากับ การเมืองและสันติภาพ ๒. ความสำคัญของการ สัมมนา ๓. ตัวอย่างโครงการ สัมมนา	

ที่มา : หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑

๖) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ จะวัด
และประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามสภาพ
จริง โดยยึดธรรมชาติของวิชาและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ในวิชาพระพุทธศาสนาจะเน้นการ
วัด และประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา คือนอกจากวัดองค์ความรู้
กระบวนการเรียนการสอน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วยังอาจใช้กระบวนการวัดตามระบบ
ศีล-สมาธิ-ปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมและดูด้านที่ฝึกปฏิบัติคือ⁴²

⁴² กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๘-๒๒๐

(๑) **ศีล** พุทธกรรมดีงามทั้ง กาย วาจา และอินทรีย์ทั้ง ๖ เคยชิน คล่องแคล่ว อยู่ตัว เป็นวินัยเข้าสู่ชีวิตโดยการสังเกต การบันทึก

(๒) **สมาธิ** จิตใจมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ และมีความสุข โดยสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

(๓) **ปัญญา** ความรู้ คิด เข้าใจ การมองเห็นความจริงเท่าทันทั้งระบบความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงประยุกต์เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเองหรือถ้าจะให้ชัดเจนขึ้น ควรประเมินตามสภาพจริงเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะทางธรรมจริยา ตามหลักอริยวาทะ ๕ ประการ คือ

ก) **ศรัทธา** วัตรว่ามีความเชื่อที่ไม่น่าสงสัย มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่เบียดเบียนชีวิตและสังคม โดยการสังเกต การสะท้อนความคิด การตรวจสอบตนเอง

ข) **ศีล** วัตรว่ามีความประพฤติและวิถีชีวิต ไม่เบียดเบียนแต่เกื้อกูล มีวินัย เอื้อต่อวัฒนธรรม โดยการสังเกต การตรวจสอบตนเอง การบันทึกพฤติกรรม

ค) **สุตะ** วัตรว่ามีความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูล ทันต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ และมีความรู้เหมาะแก่การดำเนินชีวิต กิจการของตน โดยสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์

ฅ) **จาคะ** วัตรว่ามิจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก

ง) **ปัญญา** วัตรว่าคิด เข้าใจ ทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักแยกแยะชั่วดี คุณโทษประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หยั่งถึงเหตุปัจจัย และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายโดยสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๗) คุรุกับการจัดการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา

การจัดกระบวนการเรียนการสอน ในสถานการณ์ทั่วไปมักจะประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ผู้สอนจะต้องทำการศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะนำไปสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ และลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครูจึงต้องนำจิตวิทยาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดผลมากที่สุด สำหรับการจัดออกแบบกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนเช่น⁴³

⁴³ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๔-๒๒๕.

(๑) ครูควรมีการสำรวจประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ต้องให้ออกาสกับผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะ แสวงหาความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่มีคุณค่า อันจะทำให้ผู้เรียนนั้นเรียนอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง

(๒) ครูควรใช้การบูรณาการ ซึ่งเป็นการนำกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันรวมไปถึงสถานการณ์ เงื่อนไขการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมและพร้อมที่จะ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาคต่อไป

(๓) ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายโอนความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทั้ง ด้านความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อการประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้นั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ระบุหรือคาดหวังไว้ ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดนั้น ควรเป็นสิ่งที่ทำให้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อย่างไร ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียนประสบการณ์การ เรียนรู้มีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้เพียงข้อเดียวก็ได้ ใน ขณะเดียวกันประสบการณ์การเรียนรู้ข้อเดียว อาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้หลายอย่างก็ ได้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สึกลัว กำลังถูกให้ทำ เพราะถ้ามีการบังคับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย

(๔) ครูควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้สูงสุดตาม ศักยภาพ

(๕) ครูต้องคอยเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนผ่าน กระบวนการเรียนรู้ จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากความไม่รู้ เป็นรู้และรู้จริงจากทำไม่ได้ ทำไม่ เป็น เปลี่ยนมาเป็นทำได้ ทำเป็น จากไม่ชอบ เปลี่ยนมาเป็นชอบ

(๖) ครูต้องยึดหลักการที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนา ศักยภาพทุกด้านคือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ครูต้องมองผู้เรียนว่ามีภูมิรู้และภูมิธรรม อยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอนเท่าที่จำเป็น ให้เพียงวิธีการเรียนรู้แต่ต้อง พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่าเรียนจากสมาธิ

และพิจารณาตนเอง (Self Learning) คือเรียนไปประเมินผลการปฏิบัติของตนปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อยๆ รู้รอบ รู้ลึก และรู้แจ้งในที่สุด

(๓) ครูต้องทบทวนบทบาทของตนเองใหม่ว่าคุณคือ ผู้ที่ให้องค์คุณของ กัลยาณมิตร ๓ ประการ คือ

- ก) วางตนในฐานะผู้ที่ศิษย์ไว้วางใจ
- ข) วางตนให้น่าเคารพ
- ค) วางตนในฐานะผู้ทรงคุณความรู้
- ฅ) วางตนในฐานะเป็นที่ปรึกษาที่ดี
- ง) วางตนในฐานะผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งคำพูด และความรู้สึกของศิษย์
- จ) วางตนในฐานะผู้ทรงปัญญา สามารถอธิบายอย่างลึกซึ้งให้ศิษย์เข้าใจได้
- ฉ) วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ
- ช) ครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล และมองว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะเป็นอัจฉริยะได้น้อย ๘ ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ กายสัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์การเข้าใจตนเองหรือเข้าใจชีวิต เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า อัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์
- ซ) ครูต้องพร้อมให้ความรัก และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่ลูกศิษย์ ครูจึงต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพทั้ง ๘ ด้านของเด็กแต่ละคน

ฌ) การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนควบคู่ไปกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องรู้จักนักเรียนให้นักเรียนรู้ทั้งหลักการ วิธีการเรียนรู้ และคุณธรรมที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา

ญ) ครูควรจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ โดยถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤตินิยมหลักคุณธรรม และพัฒนาคนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ครูมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนองตอบความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือ
ลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทสำคัญยิ่งคือ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

๘) ผู้เรียนกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียน
การสอนที่เอาชีวิตจริง และเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพได้รับการส่งเสริม
ให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมผู้เรียน
ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิดผู้เรียนเป็น
ผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ ตามธรรมชาติของวิชาด้วยความรู้สึกที่ดีงามอันเป็น
การสร้างบุคลิกภาพที่ดี คิดอย่างมีระบบและวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขเรียนรู้
ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สำหรับบทบาทที่สำคัญของผู้เรียน ได้แก่⁴⁴

(๑) ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเอง ที่จะเป็นผู้ทรงกิจกรรมและ
ร่วมประเมิณผลการเรียนตลอดเวลา และถ้าเป็นคนร่วมออกแบบการเรียนรู้ด้วยก็ยิ่งสมบูรณ์แบบ
มากขึ้น

(๒) มีส่วนร่วมในการจัดและคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองลงมือทำกิจกรรม
หลากหลาย ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับ
ผู้อื่น

(๓) ต้องรู้หลักความจริง หลักการ เหตุผล กฎเกณฑ์ กฎธรรมะ และหลักการที่จะ
ทำให้เกิดผล

(๔) รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักประโยชน์ที่ตนต้องการ รู้ผลที่เกิดจากเหตุ
รู้ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

(๕) รู้ว่าตนเองมีฐานะ ภาวะ เพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม
ขณะนี้เป็นอย่างไร และประพฤติให้เหมาะสมต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รู้จักปรับปรุงแก้ไขให้
ดีขึ้น

(๖) รู้ความพอดีด้านต่าง ๆ เช่น การใช้ทรัพย์ การบริโภคอาหาร และการ
กระทำต่าง ๆ

(๗) รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่ต้องใช้ประกอบกิจกรรมใน
หน้าที่การงาน เช่น การตรงต่อเวลา และเหมาะสมกับเวลา

⁴⁴ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๐-๒๒๑.

(๘) รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไร ใครยิ่งหย่อนกว่ากัน การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่า ควรคบหรือไม่ จำคำหนี ขกย่อง แนะนำ สั่งสอน อย่างไร

(๙) มีศรัทธา มีhiri ความละเอียดต่อบาป มีโศดตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป มีความเพียร มีสติ มีจิตใจมั่นคง และมีปัญญา

(๑๐) รู้ว่าจะปรึกษาสิ่งใดกับใคร ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น

(๑๑) ไม่คิด ไม่พูด และไม่ทำสิ่งใดที่เป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

(๑๒) มีความเห็นชอบว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

(๑๓) ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจคือ เอื้อเฟื้อตามกำลังความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทน

สรุปว่า กระบวนการเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับพิชชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๒.๒.๓ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องดำเนินการ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการรับรู้ได้ดีโดยมีสื่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดี ด้านความรู้ความเข้าใจทักษะปฏิบัติ และทัศนคติได้ตามที่ครูต้องการ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจในเรื่องที่สอนได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในเรื่องของสื่อการเรียนการสอนนี้ มีนักการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้หลายท่าน ดังนี้

๑. ความหมายสื่อการเรียนสอน

สื่อการเรียนการสอนตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Media instruction” จุดมุ่งหมายของการสื่อสารเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในการเรียนของผู้เรียน มีนักวิชาการด้านการศึกษาให้ความหมายไว้แตกต่างกันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายว่า “ติดต่อให้ถึงกัน เช่น สื่อความหมาย ชักนำให้เป็นที่รู้จักกัน ผู้หรือสิ่งที่ติดต่อกันหรือชักนำให้รู้จักกันสื่อการศึกษา คือวิธีการ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการศึกษา⁴⁵

กรมวิชาการ ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการ วัสดุ ของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนซึ่งมีสารประโยชน์ต่อประสบการณ์ การเรียนรู้ สามารถนำไปใช้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบดั้งเดิม นั้น สื่อการเรียนรู้จะเป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุตามวัตถุประสงค์⁴⁶

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา ได้สรุปความหมาย ของสื่อการเรียนการสอน และสื่อการศึกษาไว้ว่า หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำ และถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน หรือแหล่งความรู้ ไปยังผู้เรียน ทำให้การ เรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้⁴⁷

กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ ได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการวัสดุของจริงเครื่องมือที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมี สารที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้⁴⁸

นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนวย เดชชัยศรี ให้ความหมายของสื่อการ เรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ตัวกลางหรือสิ่งต่างๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับ นั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ⁴⁹

กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการวัสดุของจริงเครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนซึ่งมี

⁴⁵ พจนานุกรม, ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๑๒๐๐.

⁴⁶ กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : อรุณลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐๐.

⁴⁷ ฐาปนีย์ ธรรมเมธา, สื่อการศึกษาเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ ๒ , (นครปฐม: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๙), หน้า ๔๓.

⁴⁸ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕-๔๗.

⁴⁹ นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา,และอำนวย เดชชัยศรี, ชุดฝึกหัด อบรมครู,ประมวลสาระเรื่องเทคโนโลยี การศึกษาเพื่อการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

สาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้⁵⁰

บราวน์ นอร์เบิร์ก และสริกเลย์ (Broen, Norberg, and Srygley) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง จำพวกอุปกรณ์ทั้งหลายที่สามารถเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน จนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เฉพาะที่เป็นวัสดุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนถึงการสัมภาษณ์ เป็นต้น⁵¹

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ใช้เป็นตัวกลาง หรือช่องทางในการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งเอาไว้ และยังเป็นตัวช่วยในการสร้างพัฒนาการของเด็กให้มีความรู้ความสามารถ ตรงตามวัยที่เราพึงประสงค์ และยังสามารถสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กให้ตรงตามที่นโยบายของรัฐบาลต้อง สื่อการเรียนการสอนยังส่งต่อถึงทัศนคติ และพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในฝ่ายที่ดีมากขึ้น เพราะสื่อบางอย่างไม่ต้องอธิบายเขาก็สามารถเข้าใจได้ และสื่อยังกระตุ้นอารมณ์ให้มีความอยากเรียนและสนุกกับการเรียน ทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน เพื่อเป็นอนาคตที่ดีต่อไป

๒. ปัญหาสื่อการเรียนการสอน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงปัญหาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาว่า มีปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาครูผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอและล้าสมัย⁵²

⁵⁰ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕-๔๗.

⁵¹ บราวน์ นอร์เบิร์ก และสริกเลย์ อ้างถึงใน อภิลักษณ์ จักรแก้ว, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑”, *ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีสครินทร์วิโรฒ, ๒๕๕๓).

⁵² สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙)*, ฉบับสรุป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, ๒๕๕๓), หน้า ก.

วุทธิศักดิ์ โขนกุล ได้กล่าวถึงปัญหาการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาว่า ส่วนมากได้แก่การขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ของครูและบุคลากรทางการศึกษา⁵³

อรนุช ลิมตศิริ ได้กล่าวถึงปัญหาของเทคโนโลยีการสอนว่า คือข้อจำกัดเงื่อนไข และ อุปสรรคที่ทำให้เกิดความไม่สะดวก ความล่าช้า ไม่ประหยัด ความขัดข้อง ความขาดแคลน ความไม่ บรรลุเป้าหมาย และครอบคลุมถึง ๑) การออกแบบการสอน และ ๒) การนำแบบการสอนไปใช้⁵⁴

ปรัชญนันท์ นิลสุข และนพพรชัย เพชรมณี ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีการศึกษาเข้าไปใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีปัญหาในเรื่องการดำเนินการเนื่องจาก ขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้สอน ครูและ นักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอไม่ทันสมัย⁵⁵

รวนทร์ (Rowntree) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาแนวกรรมการสอนไป ใช้ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนนั้น มี ๕ ประการ ดังนี้⁵⁶

- ๑) ขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับนวัตกรรมการสอน
- ๒) ขาดทักษะและความรู้ในการใช้แบบจำลองการสอน
- ๓) การขาดแคลนวัสดุการสอนที่ต้องการ
- ๔) ขาดแรงจูงใจ
- ๕) การจัดรูปองค์กรไม่รับหรือสอดคล้องกับนวัตกรรมการสอน

หุ้มเพ็ง พันธะจันทร์สุข ได้กล่าวไว้ในสรุปผลการวิจัยว่า ปัญหาเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ โรงเรียนจัดหาสื่อ เอกสารและสิ่งพิมพ์สำหรับใช้

⁵³ วุทธิศักดิ์ โขนกุล, การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างผลงานทางวิชาการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.pochanukul.com/?p=130> [๒๓ ต.ค. ๒๕๕๔].

⁵⁴ อรนุช ลิมตศิริ, นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑๒.

⁵⁵ สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙) : ฉบับสรุป, หน้า ๙.

⁵⁶ รวณทร์ (Rowntree) อ้างถึงใน อรนุช ลิมตศิริ, นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑๓.

ค้นคว้าเพื่อจัดการเรียนการสอน และโรงเรียนจัดทำแผนการบริหารวิชาไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง⁵⁷

สรุปได้ว่า ปัญหาของสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ การขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ ครูและบุคลากรขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเอง น้อย เทคโนโลยีทางการศึกษายังไม่มี ความทันสมัย การเข้าถึงเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง ผู้เรียนขาดวุฒิภาวะในการเลือกบริโภคเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การขาดแคลนวัสดุการสอนต้องการ ครูขาดแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และการจัดรูปองค์กร ไม่สอดคล้องกับนวัตกรรมการสอน ส่วนสภาพปัญหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาของพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นพบว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา ยังไม่มีความทันสมัย ระบบฐานข้อมูลยังไม่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง อีกทั้ง ผู้เรียนยังขาดวุฒิภาวะในการเลือกบริโภคเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

๓. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

อัญชลี โพธิ์ทอง และอัปสรศรี พลอดเปลี่ยว ได้กล่าวไว้ว่า แนวโน้มนวัตกรรมการเรียนการสอนจะมีพัฒนาการต่อการศึกษารูปแบบลักษณะดังนี้⁵⁸

๑) ศูนย์สื่อส่งเสริมการเรียนการสอน จะเข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ จะเป็นหน่วยงานบริการสารสนเทศทั้งในแง่เอกสารสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ และสื่อการเรียนการสอน โดยครอบคลุมด้านการผลิตการพัฒนาสื่อต่อหลักสูตร เป็นหน่วยงานสนับสนุนทางการเรียนการสอนและการบริการ ศูนย์สื่อส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถใช้บริการศึกษาหาความรู้ และทำการวิจัยค้นคว้าด้วยตนเอง โดยทางศูนย์นี้อาจรวมอยู่ในห้องสมุด แต่จะให้บริการที่นอกเหนือไปจากการให้บริการแบบห้องสมุดโดยทั่วไป คือจะมีวัสดุอุปกรณ์ในหลายรูปแบบ เช่น เป็นชุดสอนสำเร็จรูป ไมโครฟิล์ม การจัดวางอุปกรณ์ต่างๆ ในเชิงนิทรรศการ

๒) บทบาทใหม่ของอาจารย์ผู้สอน เมื่อสังคมเป็นสังคมสารสนเทศและในสถาบันก็มีแหล่งสื่อการเรียนสมบูรณ์แบบ ปัญหาเรื่องข้อมูลและเนื้อหา บทบาทใหม่ของอาจารย์จึง

⁵⁷ หุมเพ็ง พันระจันทรสุข, “สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๗).

⁵⁸ อัญชลี โพธิ์ทอง และอัปสรศรี พลอดเปลี่ยว, นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๑๑.

น่าจะเปลี่ยนจากผู้สอนไปเป็นผู้ให้การศึกษาแนะนำในการเชิงการประเมินผลการประสานงานเกี่ยวกับการเรียนจัดเตรียมโปรแกรมการเรียนและแหล่งข้อมูลมากกว่าการสอนโดยตรง สิ่งสำคัญคือแนะนำให้ผู้เรียนค้นคิดและแก้ปัญหา

๓) การสอนแบบโปรแกรม ในลักษณะการประสมประสานระหว่างการสอนกลุ่มใหญ่ เพื่อการปฐมนิเทศหรือการอภิปรายแนะแนว หรือตอบปัญหาในส่วนที่เป็นปัญหาร่วมการทำงานเป็นกลุ่มเล็กตามกำหนดและขั้นตอนที่อาจารย์จัดเตรียมไว้โดยใช้เวลาส่วนมากจะเป็นการศึกษาด้วยตนเอง จากแหล่งสื่อสารการเรียนของสถาบัน โดยผู้เรียนจะสามารถเรียนได้ตามความสนใจและระดับความสามารถของตนเองโดยทราบถึงสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้จากผลการทดสอบท้ายโปรแกรม

๔) การศึกษาแบบยืดหยุ่น กล่าวคือ การจัดหลักสูตรโปรแกรมการเรียนและตารางเรียนในลักษณะมีความยืดหยุ่นเช่นเดียวกับการสอนทางไกล อันประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา

๕) การสอนโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นการสอนโดยระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถเสนอข้อมูลเพื่อการสอนรายบุคคล และให้ข้อมูลป้อนกลับการตอบสนองการเรียนของผู้เรียนได้พร้อมกันจำนวนมากๆ โดยคอมพิวเตอร์จะมีบทบาทอย่างสูงในการจัดการศึกษาในอนาคต

๑) ศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

๒) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

๓) จัดหาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ

๔) ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

๕) การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การจัดทำสื่อการเรียนการสอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้⁵⁹

⁵⁹ กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึง อภิลักษณ์ จักรแก้ว , การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑ ,ปริญาญการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓).

๑) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

๒) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนการสอน สำหรับการศึกษา ค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๓) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนการสอน และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนการสอนที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

๕) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖) ให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและ การใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ควรมีแนวทางการปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย การศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา การส่งเสริมให้มีการผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การจัดหาสื่อและเทคโนโลยี การประสานความร่วมมือในการผลิต การพัฒนาและการใช้กับหน่วยงานต่างๆ และการติดตามประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๒.๒.๔ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

งานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นงานที่เกี่ยวเนื่องกับการวางแผนการเรียน การสอน การจัดชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิธีการสอนและการสอนซ่อมเสริม เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การจัดการเรียนการสอน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดและดำเนินการด้านการเรียนการสอนจะเป็นไปด้วยดี ก็ด้วยการวางแผนการบริหารงานด้านความร่วมมือของบุคลากรฝ่ายในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ดังนั้นจึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ กิจกรรมการเรียนการสอนไว้แตกต่างกันดังนี้

๑. ความหมายกิจกรรมการเรียนการสอน

นิวรรณ์ สุธธิบุญ ให้ความหมายว่ากิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อส่งเสริม ประสบการณ์ชีวิต สนองความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนได้ โดยนักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการเองโดยสมัครใจ⁶⁰

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย ของกิจกรรมการเรียนการสอน ไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครู และนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียน ค้นคว้าอภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่⁶¹ ฯลฯ

ทัศนีย์ ศุภเมธี กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผลดี หมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้ และความสนุกสนานเพลิดเพลิน⁶²

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีต่อการเรียนรู้ไว้ ดังนี้⁶³

๑. กิจกรรมเร้าความสนใจของเด็ก
๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กนักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
๗. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กนักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
๘. กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
๙. กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง

⁶⁰ นิวรรณ์ สุธธิบุญ, **กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔.

⁶¹ กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

⁶² ทัศนีย์ ศุภเมธี, **พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๓), หน้า ๑๕๙-๑๖๐.

⁶³ อาภรณ์ ใจเที่ยง, **หลักการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๒-๗๓.

- ๑๐. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
- ๑๑. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
- ๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
- ๑๓. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
- ๑๔. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจบทเรียน
- ๑๕. กิจกรรมจะช่วยเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้งความงามในเรื่องต่างๆ

๒. ปัญหากิจกรรมการเรียนการสอน

ในการสอนย่อมมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ผู้เรียนจะบรรลุได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นประการสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายรูปและแต่ละวิธีการ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจจึงจะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในด้านความหมาย ความสำคัญ จุดมุ่งหมายหลักการ จัดรูปแบบ ขั้นตอนและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายทิศทางของหลักสูตรปัจจุบัน

วิไลพร คุโณทัย ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือสภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้⁶⁴

กล้า ทองขาว ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินการจัดกรรมเสริมหลักสูตร เป็นไปตามระเบียบและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๒ ข้อ ๔ ซึ่งมีรายละเอียด ๑๑ หัวข้อย่อย ได้แก่⁶⁵

๑) จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ

⁶⁴ วิไลพร คุโณทัย, **หลักการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมวิทยฐานะครูกรรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐), หน้า ๑๙

⁶⁵ กล้า ทองขาว,งานบริการนักเรียน. **เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ ๑๓. พิมพ์ครั้งที่ ๘. (สาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี : มสธ. ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๓.**

๒) จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓) จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

๔) จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู

๕) จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

๖) จะต้องมีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา

๗) ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ใน โรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ

๘) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้นเว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

๙) การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่นั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ

๑๐) ให้สถานศึกษาควคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัดและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมั่นคงและปลอดภัยของธรรมชาติ

สรุปได้ว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ก็คือการจัดกิจกรรมที่ไม่เห็นความสำคัญแก่ผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ได้มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนจึงมีการพัฒนาศักยภาพของตัวเองน้อยมาก ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนไม่สามารถนำวิธีการเรียนการสอนไปใช้ในชีวิตจริงได้

๓. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึงหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ๑๐ ข้อ ดังนี้^{๖๖}

๑. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์

๒. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาหน่วยวิชาออกเป็นหน่วยการสอน

๓. กำหนดหัวเรื่องหน่วยการสอนย่อยให้สัมพันธ์กับเวลาครั้งละ ๑-๒ ชั่วโมง

๔. กำหนดมโนทัศน์และหลักการให้สอดคล้องกับหัวเรื่องให้สรุปรวบรวม

แนวคิด หลักเกณฑ์สำคัญ เพื่อไว้เป็นแนวทางกำหนดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้อง

^{๖๖} ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ, การผลิตชุดการเรียนการสอนเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๑), หน้า ๖๕.

๕. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง โดยเขียนให้อยู่ในรูปแบบของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

๖. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเล่นเกม เป็นต้น

๗. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ผู้สอนได้ทราบว่าหลังจากการผ่านกิจกรรมแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

๘. เลือกการผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้นเมื่อผลิตสื่อการสอนแล้วก็จัดไว้เป็นหมวดหมู่

๙. การทดลองใช้ชุดการสอน เพื่อหาประสิทธิภาพ

๑๐. การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปสอนผู้เรียน

รุ่งทิวา จักรกร ได้กล่าวถึง การสร้างชุดกิจกรรมประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้⁶⁷

๑. กำหนดเรื่องเพื่อทำการสอน อาจจะกำหนดเรื่อง ตามหลักสูตร หรือกำหนดเรื่องขึ้นใหม่ ตามความเหมาะสมก็ได้ จะแบ่งเนื้อหาอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งในการจัดแบ่งเนื้อเรื่อง เพื่อทำชุดกิจกรรมในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน

๒. จัดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ แล้วแต่ความต้องการและความเหมาะสม

๓. จัดหน่วยการสอน จะแบ่งเป็นกี่หน่วย หน่วยหนึ่งๆ ควรใช้เวลานานเท่าไร ใช้เวลาเรียนเป็นกี่คาบ หรือสัปดาห์ หรือตามความเหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาผู้เรียน

๔. กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนให้เป็นหัวข้อย่อยๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนแต่ละหน่วย จะประกอบด้วยประสบการณ์ในการเรียนรู้อะไรบ้าง กำหนดหัวข้อแต่ละหน่วยนั้น

⁶⁷ รุ่งทิวา จักรกร, *วิธีสอนทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๘), หน้า ๘๙-๙๒.

๕. ความคิดรวบยอดหรือหลักการต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดหรือหลักการอะไร

๖. กำหนดจุดประสงค์ในการสอน ซึ่งหมายถึง จุดประสงค์ในการสอนทั่วไป และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชัดเจน

๗. การวิเคราะห์งาน โดยนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แต่ละข้อมาวิเคราะห์กิจกรรมว่าควรทำอะไรก่อนหลังแล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๘. ลำดับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หลังจากพิจารณาจุดประสงค์ของแต่ละหัวข้อว่าจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร จึงจะบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และต้องพิจารณาถึงกิจกรรมที่จะเสริมสร้างความสนใจ และความสามารถให้กับนักเรียนอีกด้วย

๙. กำหนดแบบประเมินผล ครูต้องหาวิธีในการประเมินผล จะใช้วิธีใดจึงจะประเมินผลได้อย่างแน่นอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๑๐. เลือกและผลิตสื่อการสอน โดยพิจารณาจากข้อ ๗ เมื่อทราบว่า ใช้สื่อการสอนอะไร แล้วก็จัดหาหรือผลิตเพื่อให้ได้ตามที่ต้องการ จัดเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกแก่การใช้

๑๑. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เมื่อสร้างชุดกิจกรรมเสร็จแล้ว ทำการหาประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ เพื่อแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

๑๒. ในกรณีที่ใช้ชุดกิจกรรมแบบกลุ่ม ต้องหากิจกรรมสำรอง ซึ่งเตรียมไว้เพื่อเสริมความรู้สำหรับเด็กที่เรียนเร็ว หรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อน จะได้มีกิจกรรมทำ

๑๓. สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน พร้อมทั้งเฉลย

๑๔. ขนาดรูปแบบของชุดกิจกรรม ควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อความสะดวกในการใช้และความเป็นระเบียบในการเก็บรักษา โดยพิจารณาในด้านประโยชน์ ประหยัด สะดวกและความคงทนถาวร พร้อมทั้งความสวยงาม ด้านหน้าและด้านหลังของชุดกิจกรรม ควรเขียนข้อความให้เรียบร้อยเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดการสอน ดังนี้^{๖๘}

๑. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดกิจกรรม อาจจะแบ่งย่อยหัวข้อเป็นหัวข้อย่อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและลักษณะของการใช้ชุดกิจกรรม

^{๖๘} สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, **วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๕๓-๕๕.

๒. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจมีการกำหนด เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือบูรณาการให้เหมาะสมตามวัย

๓. จัดหน่วยการเรียนรู้การสอนให้เหมาะสมว่าจะมีการแบ่งเป็นกี่หน่วย หัวข้อย่อยอะไรบ้าง ใช้เวลานานเท่าไร ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น

๔. กำหนดหัวข้อเรื่อง เพื่อสะดวกแก่นักเรียนว่าแต่ละหน่วยประกอบด้วยหัวข้อใดบ้าง

๕. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่านักเรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการใดบ้าง

๖. กำหนดจุดประสงค์การสอน หมายถึง จุดประสงค์ที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หรือจุดประสงค์ทั่วไป รวมทั้งเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๗. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อเป็นแนวทางการผลิตสื่อการเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบทดสอบ

๘. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินให้ตรงกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อทราบความเป็นไปของนักเรียนว่า มีความก้าวหน้าทางการเรียนเป็นอย่างไร

๙. เลือกและผลิตสื่อการสอน ควรมีสื่อการสอนในแต่ละหัวข้อเรื่องให้เรียบร้อย ควรจัดสื่อการสอนเหล่านั้น ออกเป็นหมวดหมู่ในกล่อง หรือแฟ้มที่เตรียมไว้ก่อนนำไปหาและก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยงก่อนนำไปใช้

๑๐. สร้างข้อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดให้เกิดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ

๑๑. การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เมื่อสร้างชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้วต้องนำชุดการสอนไปทดสอบโดยวิธีการต่างๆ ก่อนนำไปใช้จริง

(Butts) Butts David P เสนอหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้⁶⁹

๑. ก่อนที่จะสร้างต้องกำหนดโครงร่างคร่าวๆ ก่อนว่า จะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร

๒. ศึกษางานด้านวิทยาศาสตร์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ

๓. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน

๔. แจกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อยๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน

⁶⁹ (Butts) Butts David P, The Teaching of Science A self Directed Planning Guide, (New York : harrper& Row Publishing, 1974), P 85.

๕. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสมกับแบบฝึก

๖. กำหนดเวลาที่ใช้ในแบบฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม

๗. กำหนดการประเมินผลว่าจะประเมินประเมินผลก่อนหรือหลังเรียน

สรุปได้ว่าจากการศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอน ในการสร้างชุดกิจกรรม จะต้องศึกษาเนื้อหาของรายวิชาเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

๒.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการชี้วัดว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ดังที่มิทานผู้รู้ ได้ให้ความหมาย

๑. ความหมายการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

อำนาจ เลิศขันธ์ ได้ให้ความหมายการประเมินผลว่า “เป็นกระบวนการที่ได้มาตรฐานเพื่อการตัดสินใจในการที่จะสรุปว่าสิ่งที่ได้รับการประเมินนี้ดี เลว, เหมาะ, ไม่เหมาะ, ควร, ไม่ควร, ผ่าน, ไม่ผ่าน, จึงจำเป็นที่จะต้องมามีข้อมูลจากการประเมินผล”⁷⁰

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ได้กล่าวว่า การประเมิน เป็นกระบวนการค้นคว้าความจำเป็นยาวด้วยการใช้ส่วนต่างๆ ของสมอง เมื่อครูผู้สอนต้องประเมินผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีเครื่องมือประเมินที่เที่ยงตรง จึงสามารถวัดสิ่งที่อยู่ในความจำเป็นยาวของผู้เรียนได้⁷¹

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนไว้ว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุ

⁷⁰ อำนาจ เลิศขันธ์, การประเมินผลทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : อำนวยการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๖.

⁷¹ อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อ้างถึงใน ปรีชัย โลหะชัย, “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้น ฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำหรับงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๒”, วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๒).

สิ่งของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมาย หรือเปรียบเทียบลักษณะที่มีความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่
จะวัด ส่วนการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริง
และการกระทำ⁷²

บุญเลี้ยง ทุมทอง ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง
กระบวนการให้ได้มาซึ่งจำนวนและตัวเลข เพื่อหาจำนวน ลำดับ อันดับ หรือรายละเอียดของ
คุณลักษณะ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม แล้วนำผลที่ได้มาตัดสินคุณค่าวินิจฉัย และสรุป
อย่างมีระเบียบ ทั้งในด้านการเรียนและด้านการสอนของผู้เรียน⁷³

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย
ของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้
ของผู้เรียน และตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันเป็นผล
มาจากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดในระดับใด สามารถที่จะได้รับ
การเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษาได้หรือไม่สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการศึกษาจะต้องจัดทำ
ระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตาม
หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๕๑⁷⁴

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการเรียนการสอนกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่ง
ตัวเลขเพื่อหาลำดับหรือรายละเอียดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยมีขั้นตอนและเครื่องมือที่
เหมาะสม แล้วจึงนำผลที่ได้นั้นมาพิจารณาถึงคุณค่าความจริงและคุณภาพของการกระทำนั้น

๒. ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

สุวิมล ว่องวาณิช ได้กล่าวถึงปัญหาของการวัดการปฏิบัติงานว่าดังนี้⁷⁵

⁷² ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๖.

⁷³ บุญเลี้ยง ทุมทอง, “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”,
วารสารวิชาการ กรมวิชาการ,
(๒๕๔๕), หน้า ๗๓.

⁷⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ,
แนวปฏิบัติการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔.

⁷⁵ สุวิมล ว่องวาณิช, การประเมินการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓๖-๒๓๗.

๑) ปัญหาเครื่องมือ การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวัดและการปฏิบัติงานยังน้อย

๒) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวัดกระบวนการกับการวัดผลงาน พบว่าการวัดผลงานมากกว่าการวัดกระบวนการ

๓) ปัญหาคุณภาพของผู้วัด มาตรฐานการให้คะแนน อคติในการให้คะแนน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผล ในมุมมองของครูผู้สอน พบปัญหาดังนี้⁷⁶

๑) มีความสับสนในคำศัพท์ต่างๆ ที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒) ขาดความมั่นใจในวิธีการปฏิบัติของการวัดประเมินสภาพจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและวิธีประเมิน

๓) เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผู้เรียนในสถานศึกษาต้องการการจัดทำเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีแบบฟอร์มที่สะดวกต่อการกรอกหรือดำเนินการทำให้ครูต้องมีการะเพิ่มขึ้น

ศิริโรจน์ แก้วพีจิตร ได้กล่าวถึงปัญหาในการวัดและประเมินผล มีสาเหตุมาจาก ๒ ประการ ดังนี้⁷⁷

๑) ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านครูผู้สอน ได้แก่

(๑) ขาดความรู้และเทคนิควิธี เช่น การเลือกใช้เครื่องมือ ขาดเทคนิคและความชำนาญในการสร้างเครื่องมือแต่ละชนิดแต่ละรูปแบบ มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติของกลุ่มประสบการณ์น้อย

(๒) ไม่เห็นความสำคัญของการสอบวัด การวัดและประเมินผลเป็นไปอย่างเลื่อนลอย ไร้จุดหมาย ไม่ทราบว่าการสอบวัดแต่ละครั้งต้องการอะไร

(๓) ขาดการวางแผนในการสร้างคำถาม

(๔) ผลที่ได้จากการสอบทุกครั้งไม่มีการนำมาแปลผลอย่างมีความหมาย โดยทั่วไปการแปลผลการสอบมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ แปลผลโดยเทียบกับผลการวัดภายในกลุ่มของ

⁷⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพลินสตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

⁷⁷ ศิริโรจน์ แก้วพีจิตร, ปัญหาการวัดผลและประเมินผล กลุ่มนิเทศ ฯ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.skl.edu.org/jnews4.php?show=102> [๒๓ ต.ค. ๒๕๕๕.]

เด็ก ซึ่งเรียกว่าการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (norm reference) กับการเปรียบเทียบคะแนนกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน ซึ่งเรียกว่าการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (criteria reference)

(๕) ครูส่วนใหญ่มักใช้ผลการสอบเพียงเพื่อตัดสินว่าใครสอบได้-ตก เท่านั้น ลักษณะการสอบวัดเช่นนี้ ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการสอบในปัจจุบันเพราะการวัดและประเมินผลที่ดีมิได้มุ่งแต่เพียงได้-ตกเท่านั้น แต่จะมุ่งหวังที่จะค้นหาและพัฒนาความสามารถที่เด่น-ด้อยของเด็กด้วย

(๖) ครูไม่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดที่แท้จริง

๒) ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านเครื่องมือวัดผล ได้แก่

(๑) การวัดผลที่ใช้เครื่องมือวัดผลที่ดี มีคุณภาพมีน้อย

(๒) เครื่องมือวัดไม่ตรงจุดประสงค์ กล่าวคือ ข้อสอบที่ใช้จะเน้นถามแต่บางเนื้อหาบางพฤติกรรม ทำให้ไม่ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด

(๓) การใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีหลายชนิด ได้แก่ ข้อสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการตรวจวัด เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ดังนั้นถ้าเลือกเครื่องมือไม่เหมาะสมไปวัดย่อมทำให้ได้ผลที่ไม่แท้จริง

สรุปได้ว่า ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนั้น มีสาเหตุมาจาก ๒ ประการ ได้แก่ ประการแรกเป็นปัญหาการวัดและประเมินผลด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย ขาดการวางแผนในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้และเทคนิคความชำนาญในการสร้างเครื่องมือและการเลือกใช้เครื่องมือ มีความสับสนในคำศัพท์ต่างๆ ที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดความมั่นใจในวิธีการปฏิบัติของการวัดประเมินสภาพจริง ไม่เห็นความสำคัญของการวัดผลประเมินผล ครูไม่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดผลที่แท้จริง มาตรฐานการให้คะแนน อคติในการให้คะแนน และขาดการนำผลการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน ส่วนประการที่สองเป็นปัญหาการวัดและประเมินผลด้านเครื่องมือวัดผล ประกอบด้วย การวัดผลที่ใช้เครื่องมือวัดผลที่ดีมีคุณภาพมีน้อย การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวัดผลมีจำนวนน้อย ขาดแบบฟอร์มที่สะดวกต่อการกรอกหรือดำเนินการสำหรับการวัดและประเมินผู้เรียน และเครื่องมือที่ใช้ไม่ครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการวัด

๓. แนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

จุฑารัตน์ อินทะแสน ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ทำได้ด้วยวิธีการดังนี้ คือ สังเกตการณ์แสดงออกของผู้เรียน เพิ่มขึ้นผลงานหรือรายงาน การสัมภาษณ์ บันทึก

ของผู้เรียน การประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้เรียนและครู ความสามารถในการปฏิบัติจริงการประเมินด้วยตนเองหรือกลุ่มเพื่อน⁷⁸

รุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้เป็น ๓ ระดับ คือ⁷⁹

๑) การประเมินผลระดับชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนในแต่ละรายวิชาเพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒) การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้นของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อนำผลการประเมินไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

๓) การประเมินผลระดับชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่

ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการจัดสถานศึกษาแต่ละแห่งกิจกรรมการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนอาจทำได้ด้วยวิธีต่อไปนี้

⁷⁸ จุฑารัตน์ อินทะแสน, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

⁷⁹ รุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บัด พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑-๖๓.

๑) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินผลจากงานหรือผลงานที่เป็นจริง การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการดังต่อไปนี้ การนำเสนอด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) การโต้เถียง (Debates) การแสดงนิทรรศการ (Exhibitions) การรวบรวมผลงานเขียนของนักเรียน (Collections of Students Written Products) แอบบันท์ภาพผลการปฏิบัติงาน (Videotapes of Performances) การสร้างและงานประดิษฐ์โครงหุ่น (Construction and Models) การแก้ปัญหา (Solutions of Problems) พฤติกรรมของผู้เรียน (Students' Behavior) การปฏิบัติงานกลุ่ม (Cooperative Group Work)

๒) การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนโดยผู้เรียนได้มีส่วนร่วมการประเมินอย่างเต็มที่ ๒ ขั้นตอนคือผู้เรียนแต่ละคนรวบรวมผลงานและบันทึกผลการประเมินไว้ในแฟ้มรวบรวมผลงาน (Working Folder) และนักเรียนแต่ละคนจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวบรวมผลงานเพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงานต่อไป

๓) การประเมินโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test) เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบของข้อทดสอบแบบปรนัย ซึ่งผู้เรียนทุกคนได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือหรือแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ กล่าวว่าการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนั้นควรประเมินดังนี้คือ⁸⁰

๑) สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจาก การแสดงความคิดเห็น ความสนใจเรียน ความร่วมมือในกิจกรรม และการรายงานของกลุ่ม

๒) ตรวจสอบความถูกต้องของการสรุปกฎเกณฑ์ลักษณะสำคัญ

๓) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อสอบและแบบฝึกหัด

สมศักดิ์ สีนธุระเวช ได้กล่าวว่าการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนมีหลักการดำเนิน ดังนี้⁸¹

๑) จัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล

⁸⁰ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, **การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

⁸¹ สมศักดิ์ สีนธุระเวช, **การวัดและประเมินผลการเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๙-๑๐.

๒) บุคลากรทุกคนทั้งครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมปฏิบัติการ วัดผลและประเมินผลเป็นมาตรฐานเดียวกันตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ

๓) วัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องควบคู่การเรียนการสอน โดยการวัดและประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานของผู้เรียน

๔) นำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียน พัฒนาการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน สถานศึกษาต้องดำเนินการ ดังนี้^{๘๒}

- ๑) กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผล
- ๒) จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา
- ๓) ดำเนินการวัดผลและประเมินผลทุกช่วงชั้น
- ๔) พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล
- ๕) จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดและประเมินผลเพื่ออ้างอิง การตรวจสอบ และพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

กมล ภูประเสริฐ ได้เสนอว่า การบริหารการประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานที่สรุปได้ ดังนี้^{๘๓}

๑) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการเตรียมการประเมินผลการเรียน เพื่อกำหนดวิธีการเครื่องมือ และแนวปฏิบัติในการประเมิน

๒) การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการที่เป็นระบบโดยเป็นการกำหนดให้ประเมินผลตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การพิจารณาผลงานที่สะสมไว้ การฟังการนำเสนอของผู้เรียน

^{๘๒} สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษามนเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๘๓} กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : เสริมสินพรีเพรส ซีเอสเอ็ม, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓.

๓) การควบคุม ดูแล ติดตามและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกการสังเกต และการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

๔) การจัดทำหลักฐานการศึกษาและหลักฐานการประเมินผลตามที่กระทรวง/กรม/หน่วยงานต้นสังกัด ได้กำหนดไว้

๕) การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงตนเอง

๖) การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและรายงานผลต่อสาธารณะหน่วยงานต้นสังกัดได้ทราบ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการประเมินผลไว้ดังนี้^{๘๔}

๑) กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

๒) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละวิชา ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สารการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้

๓) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน

๔) พัฒนาเครื่องมือและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน ๒ ประการ ได้แก่^{๘๕}

๑) การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปล

^{๘๔} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗), หน้า ๓๕.

^{๘๕} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

ความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่ง สิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ

๒) การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้ จบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้เลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่

สรุปได้ว่า แนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายการวัดผลและประเมินผล การกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผล การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการ การเตรียมการวัดผลและประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือการวัดผลการเรียนการสอนและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน การประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูกับผู้เรียน การส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมวัดผลและประเมินผล การส่งเสริมให้บุคลากรที่ผ่านการอบรมการวัดผลและประเมินผลได้ปฏิบัติงานอย่างศักยภาพ การปฏิบัติการวัดผลและการประเมินผล ได้แก่ การประเมินตามสภาพจริง โดยการดูจากบันทึกของผู้เรียนความสามารถในการปฏิบัติจริง การสังเกตการณ์แสดงออกหรือพฤติกรรมของผู้เรียน การประเมินโดยผู้เรียนประเมินตนเองหรือโดยกลุ่มเพื่อน การตรวจแฟ้มสะสมงาน การดูรายงานผลการเรียนของผู้เรียน การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน การติดตามผลและวัดผลและประเมินผล ได้แก่ การนำผลที่ได้มาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาหรือหลักฐานการประเมินผล และการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผลเอ้าอิง ตรวจสอบ และพัฒนาการเรียนรู้

๒.๓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จึงได้นำประวัติของโรงเรียนมาเพื่อเป็นเอกสารที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ด้วย

ประวัติโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

เดิมชื่อโรงเรียนวัดนโชติศรีบุญญาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ประจำตำบล โดยชุมชนในท้องถิ่นได้ริเริ่มขอจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยมี ร้อยเอกสัญญา จูรัตน์ เป็นประธาน และนายวิจิตร แจ่มใส ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้นให้การสนับสนุน อีกทั้งได้รับความอนุเคราะห์จากพระมหาแสวง โชติปาโล เจ้าอาวาสวัดศรีประวัติ และพระครูนนทศิริวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดศรีเรืองบุญ มอบที่ดินของวัดสร้างโรงเรียนประมาณ ๑๕ ไร่

ขณะนั้นกรมสามัญศึกษาเห็นว่าโรงเรียนมีเนื้อที่จัดตั้งน้อยเกินไป แต่ชุมชนได้พยายามขอจัดตั้ง จนในที่สุดได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งได้ในวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยชุมชนได้ร่วมกันจัดหาทุนเพื่อสร้างอาคารเรียนตลอดจน อุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นเงินจำนวน ๑๕๑,๒๐๗ บาท และได้นายเดิม โทพิลา ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนศรีบุญยานนท์ มาดำรงครูใหญ่คนแรก ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ ต่อมากรมทางหลวงได้ตัดถนนวงแหวนรอบนอกผ่านโรงเรียน โดยที่อาคารเรียนอยู่ตรงกึ่งกลางแนวนอนที่จะตัดผ่านทางพอดี โรงเรียนจึงได้หาที่จัดสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ ซึ่งเจ้าอาวาสวัดแพรกได้แนะนำที่วัดร้างกลางสวน ซึ่งอยู่ห่างแนวนอน ๔๐ เมตรและมีผู้เช่าทำกินเดิมอยู่ ๘ ราย แต่ทั้งหมดก็ยินยอมยกที่ดินให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆ ในการรื้อถอนใช้เวลาทั้งสิ้น ๑ เดือน โดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการศึกษา ผู้อุปการะโรงเรียนและครู-

อาจารย์ โดยได้สร้างเป็นอาคารชั่วคราว ๒ หลัง และในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงได้มีการเปิดทำการสอนจนถึงปัจจุบัน

ครั้งต่อมาในปีพ.ศ. ๒๕๓๒ นายประสงค์ ท่าพริก อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอศุทธศาสนกิจศึกษา รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ได้ดำเนินการขอเปลี่ยนชื่อใหม่จาก "โรงเรียนวัฒนโชติศรีบุญญาคม" เป็น "โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี" โดยได้รับความยินยอมและสนับสนุนอย่างดีจากโรงเรียนเทพศิรินทร์ ชุมชน คณะกรรมการศึกษา ครู-อาจารย์ และสมาคมนักเรียนเก่าเทพศิรินทร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จนเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้อนุมัติให้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี" เป็นโรงเรียนในเครือข่ายเทพศิรินทร์ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้นด้วยกัน ๑๐ แห่ง

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จากการค้นคว้าทางเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามีเอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับดังนี้

พระครูปัญญาวัฒน์กิจ ปญญาวฑฺฒโน (พึงสูงเนิน) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ด้าน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ๒ ด้าน โดยด้านที่มีปัญหาระดับปานกลางเป็นอันดับแรก คือ ด้านอุปกรณ์และสื่อการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและ

ประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์การสอนต่างกันและมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ๔) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์การสอนต่างกัน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวม และเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ที่จบการศึกษาวิชาเอกทางด้านสังคมศึกษา มีปัญหามากกว่าครูผู้สอนที่จบการศึกษาวิชาเอกอื่น^{๘๖}

พระมหาทวน นวลสาย ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ๑)ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยรวม และหลายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน การทำแผนการสอน การศึกษาหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยรายชื่อที่มีปัญหาย่อยในระดับปานกลางถึงมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ ครูผู้สอนไม่จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง กลุ่มที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ ๒)ครูที่มีประสบการณ์สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่า ๑๐ ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และหลายด้านไม่แตกต่างกัน^{๘๗}

^{๘๖} พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวฑฺฒโน ฟังสูงเนิน, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๙).

^{๘๗} พระมหาทวน นวลสาย, “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม”, รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๔).

พระธีรชาติ ธีรวิโส (ธรรมวงศ์) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สารที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชา พระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านการจัดการ เรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๕ ข้อ และในระดับน้อย ๖ ข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในสาระพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำแผน และวางแผนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูไม่ใช้สื่อในการจัดการ เรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุที่ใช้ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ๒) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรพบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชา พระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ

พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปาน กลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษา ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ขาดการเรียนการสอนที่ ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในสาระ พระพุทธศาสนา เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ ครุมีทัศนคติที่ไม่ ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา^{๘๘}

พระมหาสมศักดิ์ วิทยาสิงห์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนาภายใต้ นโยบายปฏิรูปการศึกษาผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน มีการจัดเนื้อหา การเรียนรู้จากง่ายไปหายากหรือจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม สามารถพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และปัญหาตามวุฒิภาวะและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัย ด้วยการจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงช่วงชั้น ๒) ด้านพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ หลักสูตรมีสาระการเรียนรู้ที่ฝึกฝนพัฒนา ศักยภาพได้ครบทุกด้าน ทั้งด้านพฤติกรรมทางกาย และวาจา ฝึกหัดจิตใจให้เป็นสมาธิ และพัฒนา

^{๘๘} พระธีรชาติ ธีรวิโส ธรรมวงศ์, “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ สารที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน.

ความรู้คือ ปัญญา ด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ตามไตรสิกขา ๓) ด้านความเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีการกำหนดกรอบใหญ่ของการเรียนรู้ในเรื่องการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัตถุ ด้วยการนำข้อมูลที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัวมาเป็นกรณีตัวอย่างในการเรียนรู้ และหลักสูตรเปิดโอกาสให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนรู้ ๔) ด้านหลักสูตรบูรณาการ มีการจัดสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการได้ในวิชาเดียวกันและบูรณาการเข้ากับทุกวิชา ด้วยการจัดเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงตลอดเนื้อหาตลอดชั้นเรียน บูรณาการข้ามวิชา ด้วยการเรียงเรื่องการบริหารจิต และเจริญปัญญา และบูรณาการจริยธรรมเข้าในระบบจริยธรรมด้วยกัน เพราะครูทุกคนถือว่าเป็นผู้สอนจริยธรรม⁸⁹

เกศินี ครุณาสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านตัวครู ครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสมและความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเนื้อหาพระพุทธศาสนาเพื่อพิจารณาจริยธรรม จำนวน ๑ ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศานามากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษา ด้านเนื้อหา ครูส่วนใหญ่นำเนื้อหาพระพุทธศาสนามาพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ ประการ คือ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาพระพุทธศาสนากับสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความมีวินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และเสริมหลักสูตร รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณะ และครูส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัด และใบงานมากที่สุดและเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ ๕๑-๘๐ ๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน⁹⁰

⁸⁹ พระมหาสมศักดิ์ วิทยาสิงห์, “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้ นโยบายปฏิรูปการศึกษา”, **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขานโยบายและการวางแผนสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกริก), ๒๕๔๖).

⁹⁰ เกศินี ครุณาสวัสดิ์, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๘).

พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหา สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า⁹¹ ความคิดเห็นโครงสร้างของหลักสูตรซึ่งมุ่งไปที่เนื้อหาสาระส่วนใหญ่มีความง่ายยากปานกลาง ด้านการบริหาร โรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่สนใจ ไม่อยากเรียนด้านผู้สอน มีส่วนร่วมทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เบื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้า สิ่งจูงใจ ในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพ และเทคนิคการสอน

นรา ตรีธัญญา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าการนำหลักธรรมวิชาทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมาก วิดีทัศน์ แผ่นบันทึกเสียง ซีดีหรือ ดีวีดี อย่างพอเพียง และมีเพียงเรื่องใช้บทความสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธา มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก ๓) ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับน้อยในทุกข้อ⁹²

พัฒนา จันทนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครู จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๖๖ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาวิชา

⁹¹ กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ, **ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒.

⁹² นรา ตรีธัญญา, “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓).

พระพุทธศาสนาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดผลการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครูมีความเหมาะสมทุกด้าน และผู้วิจัยเสนอแนะในประเด็นสำคัญว่าควรมีการเตรียมตัว ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในเนื้อหาวิชาการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และเทคนิควิธีการสอนต่างๆ⁹³

สำราญ รัตนทิพย์ารณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องความคิดรวบยอดและเจตคติพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีเจตคติและความคิดเห็นในระดับที่ดีมาก ในเรื่องหลักธรรมคำสอน และความเชื่อเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การเผยแพร่และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นยึดถือปฏิบัติ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตรและสังคมเหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน ความรู้พื้นฐานของนักเรียนและความยากง่ายของเนื้อหาปัญหาอุปสรรคคือ เนื้อหาบางเรื่องยากเกินไปสำหรับเด็กเอกสารค้นคว้ามีน้อยด้านจุดมุ่งหมายมีความคิดเห็นเหมาะสมในการสอนที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและมีจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและให้ข้อเสนอแนะ มีจุดมุ่งหมายบางข้อที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ยากเกินไปและเน้นทฤษฎีมากเกินไปนำไปปฏิบัติยาก ด้านสื่อการเรียนการสอนของครูมีความคิดเห็นอย่างข่งในการนำวัสดุมาจากท้องถิ่นมาใช้ ปัญหาด้านสื่อการสอนคือ มีสื่อการสอนน้อยมาก สื่อไม่สร้างความสนใจ ขาดสื่อที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเห็นด้วยอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมนักเรียนนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ปัญหาด้านกิจกรรม การเรียนการสอน ในปัจจุบันพบว่า บางกิจกรรมน่าเบื่อหน่าย นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจมากนักในการเข้าร่วมกิจกรรม การสอนจัดไม่ต่อเนื่อง และส่วนใหญ่สอนแบบวิธีบรรยาย⁹⁴

⁹³ พัฒนา จันทนา, “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒).

⁹⁴ สำราญ รัตนทิพย์ารณ์, “ความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอแม่เอย จังหวัด

ด้านการวัดผลประเมินผลมีความคิดเห็นด้วยในการประเมินผลเป็นระยะโดยสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา รวมทั้งให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในติดตามพฤติกรรมของนักเรียนที่บ้าน ปัญหาด้านพฤติกรรมการวัดประเมินผลทางด้านความรู้สึกวัดได้ยาก ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ การสังเกตนักเรียนต้องใช้เวลานานและวัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาด้านบรรยากาศและเสริมสร้างศรัทธา ได้แนะนำให้เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การกิจกรรมหมู่บ้านพระรัตนตรัย การนำนักเรียนไปสนทนาธรรมปัญหาในด้านนี้แก่พระไม่เป็นผู้นำทางศาสนา และวิทยากรไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนาและมีน้อย ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือครูผู้สอนต้องเป็นแบบที่ดี สำหรับนักเรียน เป็นผู้ที่มีความสุภาพอ่อนโยนเรียบร้อย ปัญหาในด้านนี้พบว่าครูขาดความมั่นใจ ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ขาดแคลนครู ครูทำงานไม่นึกถึงจรรยาบรรณ

ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์ ได้ศึกษาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยมีวัตถุประสงค์พัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน และความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนากับนักเรียนที่เรียนโดยแผนการ

สอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า⁹⁵ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนโดยแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ นอกจากนี้ยังพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลองตามหน่วยการเรียนรู้สอนนักเรียนชอบที่จะเรียนด้านหน่วยการเรียนรู้การสอนนี้เป็นการเรียนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้การสอนนี้เพราะเป็นหน่วยการเรียนรู้การสอนที่มีกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนหลากหลาย ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกตินักเรียนส่วนมากไม่พอใจที่จะเรียนเพราะคิดว่าเนื้อหาไม่มีประโยชน์กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ

เชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗).

⁹⁵ ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์. “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕๔๐).

นางลักษณ์ จันทรแสนโรจน์ วิจัยปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า⁹⁶ ครูเคยชินกับการสอนแบบบรรยาย นักเรียนก็เคยชินกับการสอนแบบบรรยายของครู ครูต้องการสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย นักเรียนต้องการครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรไปทัศนศึกษานอกสถานที่

จรัล กาอินทร์ ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอปาน จังหวัดลำปาง พบว่า⁹⁷ ครูมีปัญหาการใช้สื่อ ขาดแคลนสื่อทั้งปริมาณและคุณภาพ สื่อที่ใช้เป็นหนังสือ รูปภาพ ของจริง วิดีทัศน์ ส่วนใหญ่ครู ใช้การสอนแบบบรรยาย การประเมินผลควรประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย

บุญเรียง ขจรศิลป์ ศึกษาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาพบว่า⁹⁸ การวัดผลประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะต้องอาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย การวัดผู้เรียนด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติหลักคำสอนพระพุทธเจ้า เป็นสิ่งจำเป็นครูต้องสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์และสังคมควบคู่กันไปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมีปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านการวางแผนยังมีความไม่ชัดเจนและขาดการวางแผน ด้านบริหารจัดการหลักสูตรมีการสนับสนุนในการจัดทำเอกสารหลักสูตรเพิ่มเติมไม่ดีเท่าที่ควร ด้านการเรียนการสอนยังขาดความพร้อมเรื่องห้องเรียนและไม่มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม ด้านการนิเทศยังขาดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนและไม่มีแผนการนิเทศที่เป็นระบบและชัดเจน ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนั้นทางโรงเรียนขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐานในการวัดผลการเรียนรู้

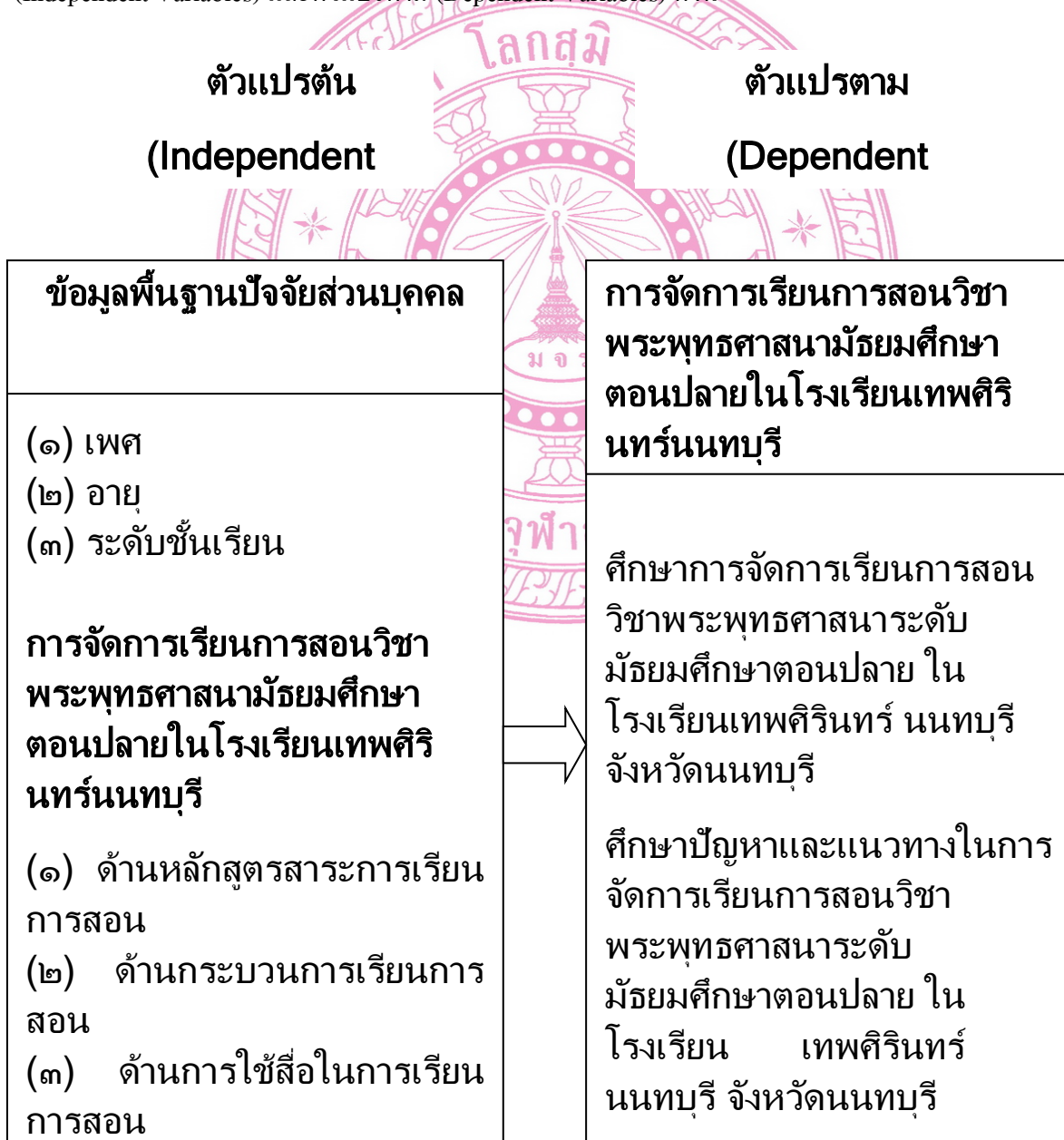
⁹⁶ นางลักษณ์ จันทรแสนโรจน์, “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒).

⁹⁷ จรัล กาอินทร์, “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”, **การค้นคว้าแบบอิสระศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐).

⁹⁸ บุญเรียง ขจรศิลป์, **วิจัยทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐), หน้า ๘๔.

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

แผนภูมิที่ ๑.๕ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จำนวน ๑,๐๕๐ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้มาโดยการใช้สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (เครจซี่และมอร์แกน) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๘๕ คน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนโรงเรียน และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียน	นักเรียน	นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
๑	โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี	๑,๐๕๐	๒๘๕
รวม		๑,๐๕๐	๒๘๕

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้ออกแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List)

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้าน หลักสูตรสาระการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Type) แบ่งเป็น ๕ ระดับดังนี้

๕ หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	มากที่สุด
๔ หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	มาก
๓ หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	ปานกลาง
๒ หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	น้อย
๑ หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	น้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

๑. ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร คู่มือการบริหารจัดการศึกษา พระราชบัญญัติ และกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Question) มีทั้งให้เลือกคำตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น ๕ ระดับ และคำถามปลายเปิด (Open Ended Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและตอบได้โดยเสรี

๒. เมื่อได้สร้างแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามทั้ง ๒ ประเภท เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน คือ

๑. พระมหาสม กลฺยาณ, ดร. อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รองศาสตราจารย์พิเศษ. อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยดร.วิษุตา หุ่นวิไล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร. อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสิน งามประโคน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. อาจารย์เสาวนิต เดชคง ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ
๕. อาจารย์ณัฐชา บรรจงกิจ ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ

ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนของภาษาและความครอบคลุมของ

๓. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม กทม. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างประมาณ ๓๐ คน

๔. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเดิม เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและเสนอแนะจนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความเชื่อถือแล้ว และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

๒. ทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ประสานงานไปยังโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

๔. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๕. รวบรวมข้อมูลตรวจนับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น ข้อมูลระหว่างวันที่ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๖. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์และสรุปหาผลสืบต่อไป

๓.๕ การวัดค่าตัวแปร

ผู้วิจัยได้วัดค่าตัวแปรของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๐-๕.๐๐	แปลความว่า	มีความคิดในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๐-๔.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๐-๓.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๐-๒.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐-๑.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับน้อยที่สุด

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลของแบบสอบถามดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายได้ตาราง

๒) การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้านของนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายได้ภาพ

๓) วิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อวัดความเที่ยงตรง^{๙๙}

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
R แทน ผลรวมของคะแนนรายชื่อในแต่ละระดับความสอดคล้อง
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

๒. สูตรการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)^{๑๐๐}

^{๙๙} บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, การวัดและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๓), หน้า ๘๙.

^{๑๐๐} วิไล ทองแผ่, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย, (ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๒),

$$a = \frac{n}{n-1} \left[\frac{1 - \sum Pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	a	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือวัดทั้งฉบับ

๓. สูตรหาค่าร้อยละ (Percentage)¹⁰¹

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	X	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
	N	แทน	จำนวนประชากร

๔. สูตรการหาค่าเฉลี่ย (Mean)¹⁰²

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนประชากร

๕. สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)¹⁰³

หน้า ๑๖๑.

¹⁰¹ นิภา เทธาวีชัย, **วิทยาการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๘.

¹⁰² สنجศรี ชมพูนุท, **การวิจัย**, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕.

¹⁰³ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ แทน ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N แทน จำนวนประชากร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งเป็นค่าถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด กำหนดคะแนนเป็น ๕, ๔, ๓, ๒, และ ๑ ตามลำดับ โดยใช้เกณฑ์วัดตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด ดังนี้¹⁰⁴

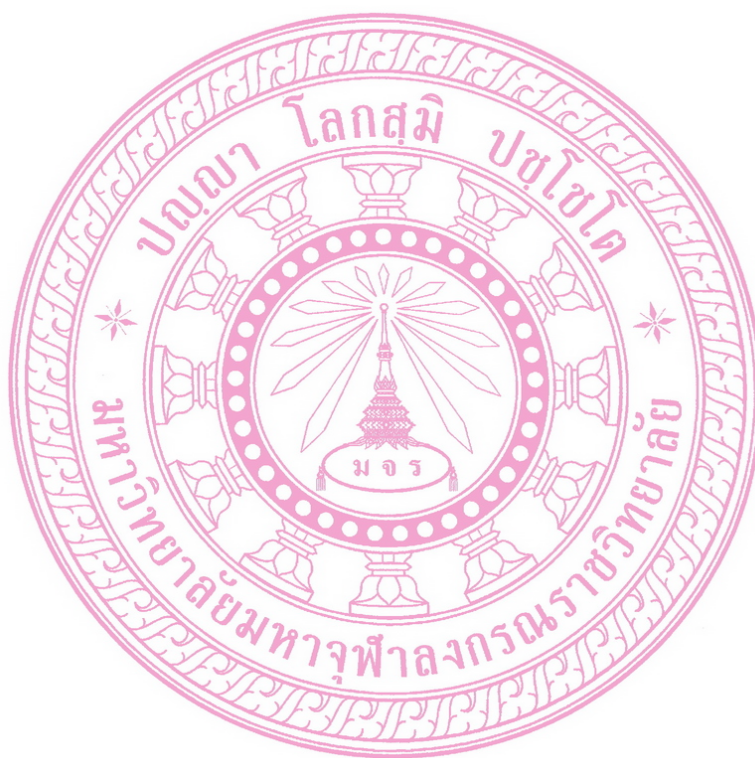
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๔.๕๑-๕.๐๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๓.๕๑-๔.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๒.๕๑-๓.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๕๑-๒.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๐๐-๑.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัด นนทบุรี ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท

3.8 การนำเสนอผลการวิจัย

¹⁰⁴ บุญชม ศรีสะอาด, การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๐.

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของระดับการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในรูปตารางประกอบความเรียงในบทที่ ๔

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้เรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๔ ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ ๔ ปัญหาอุปสรรคและแนวการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๒๘๕ คน มีสถานภาพทั่วไป ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกโดยสถานภาพส่วนบุคคล

(n = ๒๘๕)

สถานภาพของพนักงานผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๒๖	๔๔.๒
หญิง	๑๕๙	๕๕.๘
รวม	๒๘๕	๑๐๐
อายุ		
๑๔ - ๑๕ ปี	๔๔	๑๕.๔
๑๖ - ๑๗ ปี	๒๒๙	๘๐.๔
๑๘ ขึ้นไป	๑๒	๔.๒
รวม	๒๘๕	๑๐๐
ระดับชั้นเรียน		
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๘๕	๒๙.๘
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๑๐๓	๓๖.๑
มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๗	๓๔
รวม	๒๘๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘ และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒ และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๗ ปี คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔ รองลงมาคืออายุ ๑๔ - ๑๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔ และต่ำที่สุดคือมีอายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๔.๒ ส่วนในระดับชั้นเรียน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑ รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ ต่ำที่สุดคือมัธยมศึกษาปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ศึกษาจากปัญหาการปฏิบัติงาน ตามการรับรู้ของนักเรียนใน ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ๓) ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ๕) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ดังที่ได้แสดงผลดังตารางที่ ๔.๒-

14

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม

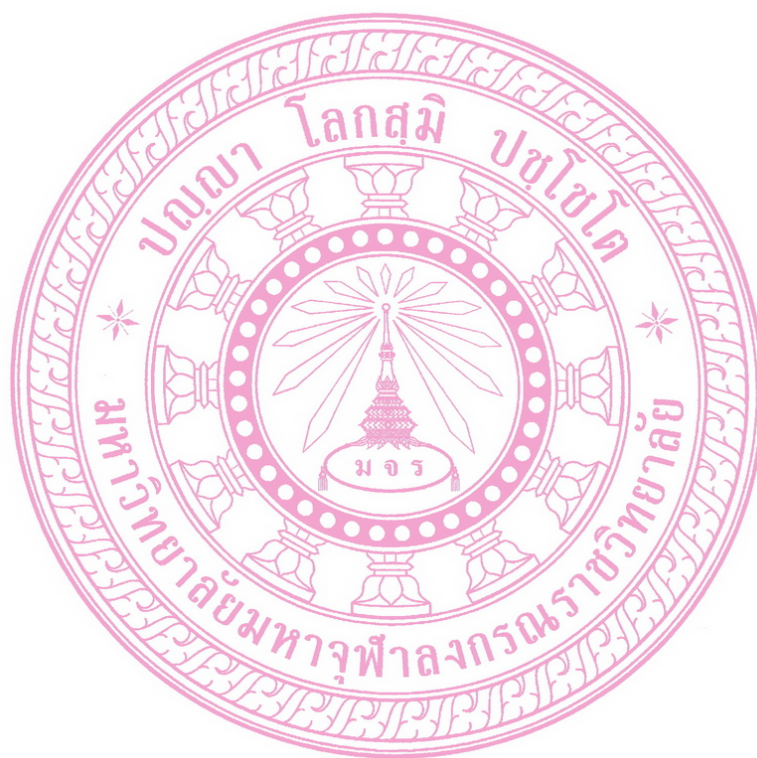
(n = ๒๘๕)

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน	๔.๐๒	๐.๔๕	มาก
๒. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	๓.๘๓	๐.๔๘	มาก
๓. ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน	๔.๑๓	๐.๕๐	มาก
๔. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน	๓.๕๓	๐.๕๕	มาก
๕. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	๔.๑๕	๐.๔๘	มาก
รวม	๔.๐๒	๐.๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๑๕$) รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๑๓$) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๐๒$) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๕๓$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน

($\bar{X} = ๓.๘๓$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียน
การสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียน
เทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านหลักสูตรสาระการ
เรียนการสอน

(n = ๒๘๕)

ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	๔.๐๘	๐.๕๕	มาก
๒. หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนดี	๔.๑๖	๐.๖๐	มาก
๓. หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิด และแก้ปัญหาชีวิตได้	๔.๑๑	๐.๖๕	มาก
๔. หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ สภาพแวดล้อมของนักเรียน	๓.๘๖	๐.๓๒	มาก
๕. หลักสูตรมีเนื้อหาไม่กว้างมากเกินไปทำให้ง่ายต่อการ ค้นหาความรู้เพิ่มเติม	๓.๕๓	๐.๖๕	มาก
๖. หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันถึงประสงค์ให้ นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิต อย่างเพียงพอ	๓.๕๔	๐.๓๔	มาก
รวม	๔.๐๒	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เรียงจาก
มากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี
($\bar{X} = ๔.๑๖$) รองลงมา คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต
ได้ ($\bar{X} = ๔.๑๑$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ
สภาพแวดล้อมของนักเรียน ($\bar{X} = ๓.๘๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอน
วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี ด้านกระบวนการเรียนการสอน

(n = ๒๘๕)

ด้านกระบวนการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ได้ดีขึ้น	๔.๐๓	๐.๓๑	มาก
๒. นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการ สอน	๔.๐๒	๐.๖๒	มาก
๓. กระบวนการเรียนการสอนนำเข้าสู่บทเรียนเป็นที่ น่าสนใจ	๓.๓๔	๐.๖๘	มาก
๔. ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี	๓.๘๓	๐.๓๓	มาก
๕. นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาจากสถานที่จริง	๓.๘๕	๐.๖๓	มาก
๖. นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	๓.๘๘	๐.๓๖	มาก
๗. กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆกับ นักเรียน	๓.๓๓	๐.๓๓	มาก
รวม	๓.๘๓	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ด้านกระบวนการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอน
สูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้มากขึ้น ($\bar{X} = ๔.๐๓$) รองลงมา คือ
นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๐๒$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆกับนักเรียน ($\bar{X} = ๓.๓๓$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอน
วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน

(n = ๒๘๕)

ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะในบทเรียน	๔.๐๖	๐.๖๖	มาก
๒. สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	4.15	๐.๗๓	มาก
๓. นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ	๔.๑๘	๐.๗๒	มาก
๔. การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ	๔.๒๒	๐.๗๑	มาก
๕. สื่ออุปกรณ์ทันสมัยทำให้การเรียนการสอนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น	๔.๑๒	๐.๖๘	มาก
๖. นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น	๔.๐๕	๐.๖๕	มาก
๗. การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้	๔.๐๕	๐.๖๖	มาก
๘. สื่อการเรียนการสอนที่ดีและทันสมัยทำให้นักเรียนเข้าถึงบทความรู้ได้ดี	๔.๐๕	๐.๖๓	มาก
๙. สื่อการเรียนการสอนทำให้เปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนได้	๔.๒๒	๐.๖๗	มาก
รวม	๔.๑๓	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ ($\bar{X} = ๔.๒๒$) และสื่อการเรียนการสอนทำให้เปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนได้ ($\bar{X} = ๔.๒๒$) รองลงมา คือ นักเรียนสนใจการใช้สื่อและ

อุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ ($\bar{X} = ๔.๑๘$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น ($\bar{X} = ๔.๐๕$) การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ($\bar{X} = ๔.๐๕$) ตามลำดับ

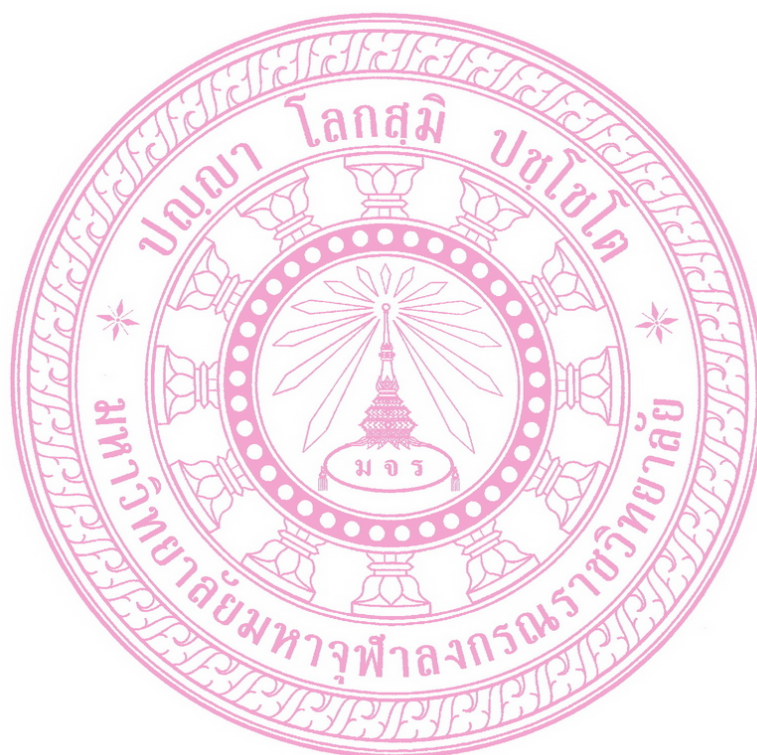
ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

(n = ๒๘๕)

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมารยาทชาวพุทธ	๓.๕๑	๐.๖๕	มาก
๒. นักเรียนชอบกิจกรรมดื่กบาตรในเทศกาลหรือในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๔.๐๓	๐.๘๐	มาก
๓. นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนาตอนเช้า	๓.๕๓	๐.๘๑	มาก
๔. นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่	๓.๘๓	๐.๖๖	มาก
๕. นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการไถ่บาปที่ธรรมะ	๓.๖๕	๐.๖๖	มาก
๖. นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่นนิทานธรรมะ	๓.๕๑	๐.๖๑	มาก
๗. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียน	๔.๐๒	๐.๖๕	มาก
๘. นักเรียนมีกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ	๓.๕๕	๐.๖๕	มาก
รวม	๓.๕๓	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ นักเรียนชอบกิจกรรมดื่กบาตรในเทศกาลหรือในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๐๓$) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียน ($\bar{X} = ๔.๐๒$) รองลงมา คือ นักเรียนมีกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ ($\bar{X} = ๓.๕๕$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการไถ่บาปที่ธรรมะ ($\bar{X} = ๓.๖๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการศึกษาและจัดการจัดการเรียนการสอน
วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

(n = ๒๘๕)

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม	๔.๑๘	๐.๖๕	มาก
๒. การวัดการประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนเป็นระยะๆ	๔.๐๒	๐.๖๔	มาก
๓. ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	๔.๑๕	๐.๗๐	มาก
๔. การวัดผลเพื่อให้นักเรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี	๔.๐๗	๐.๖๔	มาก
๕. นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง	๔.๐๔	๐.๖๑	มาก
๖. การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ในการทำงาน	๔.๐๕	๐.๖๑	มาก
๗. ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน	๔.๒๕	๐.๖๘	มาก
๘. การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน	๔.๓๔	๐.๖๘	มาก
รวม	๔.๑๕	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๓๔$) รองลงมา คือ ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน ($\bar{X} = ๔.๒๕$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดการวัดการประเมินผลก่อนการสอน และหลังการสอนเป็นระยะๆ ($\bar{X} = ๔.๐๒$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ ๔.๘ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน จำแนกโดยเพศ

(n = ๒๘๕)

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	เพศ				F	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน	๓.๕๘	๐.๔๖	๔.๐๖	๐.๔๓	๑.๔๖๕	0.๑๔๓
๒. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	๓.๘ ๒	๐.๔ ๓	๓.๕๐	๐.๔๕	๑.๔๓๓	0.๑๕๓
๓. ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน	๔.๑ ๒	๐.๕๓	๔.๑๓	๐.๔๕	0.๑๕๑	0.๘๔๘
๔. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน	๓.๕ ๕	๐.๕๖	๓.๕ ๒	๐.๕	0.๕๑๑	0.๖๑๐
๕. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	๔.๑๖	๒	๔.๑๕	๕	0.๑๕๓	0.๘๔๓
รวม	๔.๐๑	๐.๔๑	๔.๐๓	๐.๓๖	0.๕๕๘	0.๕๓๓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการ
เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม 5 ลำดับ จำแนกตามเพศ นักเรียนมัธยมศึกษาตอน
ปลายมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการ
เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๕ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน จำแนกโดยอายุ

(n = ๒๘๕)

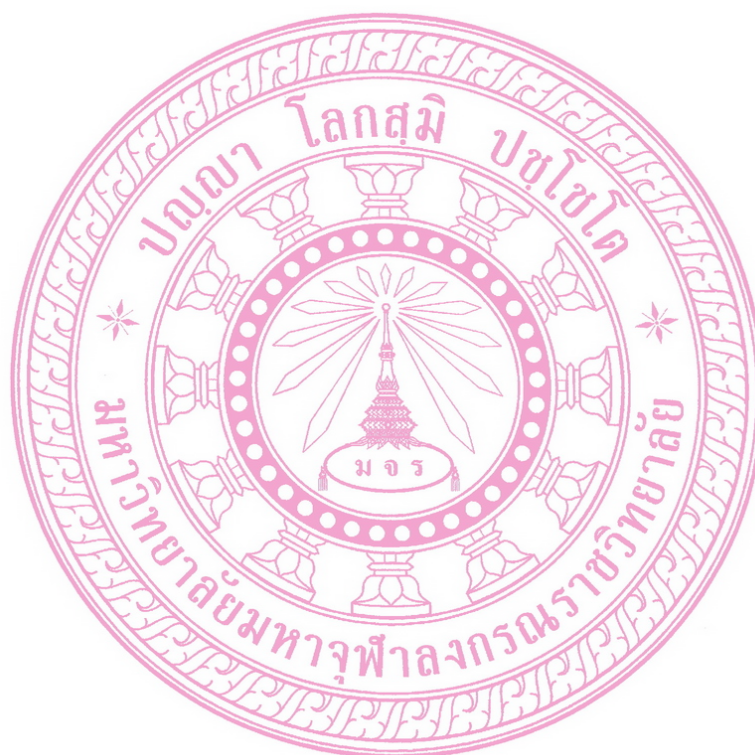
ความคิดเห็นของ นักเรียนต่อการจัดการ เรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย	อายุ						F	Sig.
	๑๔ – ๑๕ ปี		๑๖ – ๑๗ ปี		๑๘ ปีขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านหลักสูตรสาระ การเรียนการสอน	๔.๑๓	๐.๔๑	๔.๐๑	๐.๔๕	๓.๕๐	๐.๕๔	๑.๖๓๕	0.๑๘๕
๒. ด้านกระบวนการ เรียนการสอน	๔.๑๒	๐.๕๕	๓.๘๓	๐.๔๕	๓.๗๗	๐.๕๓	๗.๒๐๑	0.๐๐๑
๓. ด้านการใช้สื่อใน การเรียนการสอน	๔.๓๐	๐.๓๗	๔.๑๐	๐.๕๑	๓.๕๓	๐.๖๓	๓.๖๕๘	0.๐๒๗
๔ . ด้าน กิจกรร ม ส่งเสริมการเรียนการ สอน	๓.๕๗	๐.๕๔	๓.๕๓	๐.๕๔	๓.๗๕	๐.๗๓	0.๗๕๔	0.๐๗๑
๕. ด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียน การสอน	๔.๒๕	๐.๕๑	๔.๑๔	๐.๔๗	๓.๕๕	๐.๕๕	๒.๖๕๕	0.๐๖๕
รวม	๔.๑๖	๐.๓๕	๔.๐๐	๐.๓๗	๓.๘๗	๐.๕๓	๔.๒๐๔	0.๐๑๖

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการ
เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม 5 ลำดับ จำแนกตามอายุ นักเรียนมัธยมศึกษาตอน
ปลายมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference:LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๐ – ๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๐ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

(n = ๒๘๕)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		๑๔ – ๑๕ ปี	๑๖ – ๑๗ ปี	๑๘ ปีขึ้นไป
		๔.๑๒	๓.๘๓	๓.๗๗
๑๔ – ๑๕ ปี	๔.๑๒	-	๐.๒๕	๐.๓๕
๑๖ – ๑๗ ปี	๓.๘๓	-	-	๐.๐๖
๑๘ ปีขึ้นไป	๓.๗๗	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ ๔.๑1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทศบาลนันทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ

(n = ๒๘๕)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ		
		๑๔ – ๑๕ ปี	๑๖ – ๑๗ ปี	๑๘ ปีขึ้นไป
		๔.๓๐	๔.๑๐	๓.๕๓
๑๔ – ๑๕ ปี	๔.๓๐	-	๐.๒๐	๐.๓๗*
๑๖ – ๑๗ ปี	๔.๑๐	-	-	๐.๑๗
๑๘ ปีขึ้นไป	๓.๕๓	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑1 พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน จำแนกตามระดับชั้นเรียน

(n = ๒๘๕)

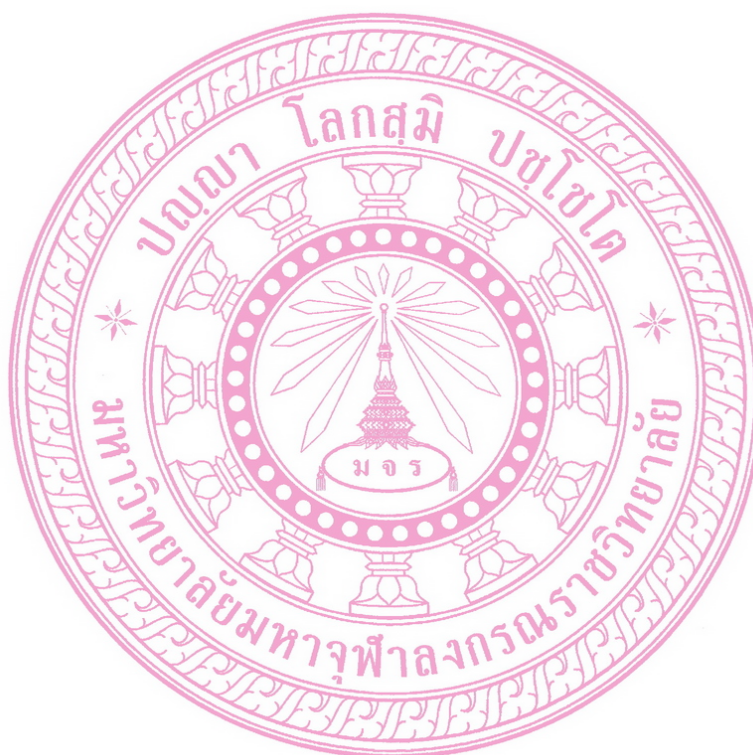
ความคิดเห็นของ นักเรียนต่อการจัดการ เรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	ระดับชั้นเรียน						F	Sig.
	มัธยมศึกษาปีที่ ๔		มัธยมศึกษาปีที่ ๕		มัธยมศึกษาปีที่ ๖			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านหลักสูตรสาระ การเรียนการสอน	๔.๐๔	๐.๔๕	๓.๙๔	๐.๔๓	๔.๐๕	๐.๔๒	๓.๐๒๐*	0.๐๕๐
๒. ด้านกระบวนการ เรียนการสอน	๓.๙๖	๐.๕๒	๓.๘๔	๐.๕๓	๓.๘๑	๐.๓๓	๒.๒๖๒	0.๑๐๖
๓. ด้านการใช้สื่อใน การเรียนการสอน	๔.๒๓	๐.๔๓	๔.๐๖	๐.๕๖	๔.๑๐	๐.๔๕	๒.๓๔๔	0.๐๖๖
๔. ด้าน กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนการ สอน	๓.๙๖	๐.๕๓	๓.๙๓	๐.๖๐	๓.๘๓	๐.๕๑	0.๙๓๓	0.๓๙๕
๕. ด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียน การสอน	๔.๑๕	๐.๔๓	๔.๑๐	๐.๕๒	๔.๑๓	๐.๔๔	0.๙๔๘	0.๓๘๕
รวม	๔.๐๘	๐.๓๓	๓.๙๘	๐.๔๑	๔.๐๑	๐.๓๖	๑.๔๖๘	0.๒๓๒

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่อยู่ระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference:LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๖3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอนจำแนกตามระดับชั้นเรียน

(n = ๒๘๕)

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ระดับชั้นเรียน		
		มัธยมศึกษาปีที่ ๔	มัธยมศึกษาปีที่ ๕	มัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๔.๐๔	๓.๕๔	๔.๐๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๔.๐๔	-	๐.๑๐	-๐.๐๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๓.๕๔	-	-	-๐.๑๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔.๐๕	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๖3 พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน จำแนกตามอายุ นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
ตามข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

(n = ๒๘๕)

ข้อที่	ปัญหา	ความถี่	ร้อยละ
1	ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ หลักสูตรการเรียนการสอนมีมากเกินไป ทำให้เรียนไม่ครบตามที่กำหนด	115	40.35
2	ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การนำเสนอต่อการเข้าสู่บทเรียนของครูขาดความน่าสนใจ ไม่มีแนวคิดใหม่ๆ บรรยายภาคในการเรียนการสอนก็ไม่เอื้ออำนวย ไม่มีการปฏิบัติจากสถานที่จริง	122	42.80
3	ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ สื่อไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้เต็มที่ สื่อขาดความทันสมัย ครูไม่ค่อยมีสื่อในการเรียนการสอน ทั้งสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว	110	38.59
4	ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การที่นักเรียนไม่มีความสนใจในกิจกรรมการได้วัดที่ธรรมะ รองลงมาคือกิจกรรมการสวดมนต์ การเล่านิทานธรรม การฝึกจิตภาวนาตอนเช้า การฝึกสมาธิ การประกวดมารยาทชาวพุทธ	124	43.50
5	ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การสอบซ่อมเสริมมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า การวัดการประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนไม่ค่อยมี ข้อสอบยากเกินไป บางตอนก็ไม่ได้สอน	105	36.84

(n = ๒๘๕)

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่	ร้อยละ
1	แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือควรเน้นเฉพาะหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์	115	40.35
2	แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรหากระบวนการเรียนโดยใช้วิธีการในการนำเข้าสู่เนื้อหาของบทเรียนที่ทันสมัย อาทิเช่น การใช้สื่อจากคอมพิวเตอร์ และสื่อที่ทันยุคทันสมัย ต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันที่คนกำลังสนใจเพื่อที่นักเรียนจะได้มีความคิดใหม่ๆ และควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนในทางที่ดีไม่ควรทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อในการเรียน และควรนำพาให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามสถานที่จริงๆ	122	42.80
3	แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรหาสื่อที่ทันยุคทันสมัยทั้งที่เป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้เข้ากับบทเรียนที่กำลังจะสอนนักเรียน เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเข้าใจได้ง่ายและยังสร้างความตื่นตัวต่อการเรียน จะได้ไม่เบื่อในการเรียน	110	38.59
4	แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควร		

	ปลูกฝังหลักธรรมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อสร้างความกล้าพูดกล้าคิดให้กับนักเรียน และครูควรบอกถึงประโยชน์หรืออานิสงส์ของการไหว้พระสวดมนต์ การเล่านิทานธรรมะ การฝึกจิตภาวนา ฝึกสมาธิ ให้นักเรียนทราบอย่างถ่องแท้ถึงอานิสงส์นั้น เพื่อสร้างความเชื่อและศรัทธาต่อสิ่งที่เราทำ ว่ามีผลหรืออานิสงส์จริง	124	43.50
5	แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือควรจัดระเบียบการในการสอบซ่อมเสริมให้มีขั้นตอนที่สะดวกและรวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก ควรมีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมตลอดทั้งเนื้อหาวิชาทุกๆบทเรียน ควรออกข้อสอบให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และควรมีการทดสอบโดยเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ตามลำดับ	105	36.84

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลศึกษา เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” สรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑ สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๕๕.๘) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ ๔๔.๒) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง ๑๖ – ๑๗ ปี (ร้อยละ ๘๐.๔) รองลงมาก็คืออายุ ๑๔ – ๑๕ ปี (ร้อยละ ๑๕.๔) และต่ำสุดคือมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป (ร้อยละ ๔.๒) และเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ (ร้อยละ ๓๖.๑) รองลงมาก็คืออยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (ร้อยละ ๓๔.๐) และต่ำสุดคือผู้เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (ร้อยละ ๒๙.๘) ตามลำดับ

๕.๑.๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๐๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี รองลงมา คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตได้ หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน หลักสูตรมีเนื้อหาไม่กว้างมากเกินไปทำให้ง่ายต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันถึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิต อย่างเพียงพอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน ตามลำดับ

๒. ด้านกระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๓.๘๗

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น รองลงมา คือ นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจากสถานที่จริง ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี กระบวนการเรียนการสอนนำเข้าสู่บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆกับนักเรียน ตามลำดับ

๓. ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ สื่อการเรียนการสอนทำให้เปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนได้ รองลงมา คือ นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น สื่ออุปกรณ์ทันสมัยทำให้การเรียนการสอนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น สื่อการเรียนการสอนที่ดีและทันสมัยทำให้นักเรียนเข้าถึงบทความรู้ได้ดี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะในบทเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตามลำดับ

๔. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๓.๕๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนชอบกิจกรรมดักบาตรในเทศกาลหรือในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียน รองลงมา คือ นักเรียนมีกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนาตอนเช้า นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมารยาทชาวพุทธ นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการได้วาทีธรรมะ ตามลำดับ

๕. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน รองลงมา คือ ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ กระบวนการวัดประเมินผล โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ในการทำงาน การวัดผลเพื่อให้นักเรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การวัดการประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนเป็นระยะๆ ตามลำดับ

๖. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๕.๑๔ รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนหญิงมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๗ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนมัธยมศึกษาชั้นอื่นๆ

๕.๑.๓ ผลเปรียบเทียบความคิดเห็น

ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน สรุปได้ดังตารางที่ ๕.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ผลการทดสอบ				
		ค่า t	ค่า f	Sig	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
สมมติฐานที่ ๑	เพศ	0.๕๕๘	-	0.๕๗๓		✓
สมมติฐานที่ ๒	อายุ	-	๔.๒๐๔*	0.๐๑๖	✓	

สมมติฐานที่ ๓	ระดับชั้นเรียน		๑.๔๖๘	0.๒๓๒		✓
---------------	----------------	--	-------	-------	--	---

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางทดสอบสมมติฐานสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑.สมมติฐานที่ ๑ พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในทุกด้าน คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อ ในการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

๒.สมมติฐานที่ ๒ พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน แตกต่างกัน

๓. สมมติฐานที่ ๓ พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นักเรียนที่มีชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน แตกต่างกัน

๕.๑.๔ สรุปปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้ง ๕ ด้าน ได้ผลสรุปได้ดังนี้

๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน

๑) ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ หลักสูตรการเรียนการสอนมีมากเกินไป ทำให้เรียนไม่ครบตามที่กำหนด

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรเน้นเฉพาะหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒ ด้านกระบวนการเรียนการสอน

๑) ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การนำเสนอต่อการเข้าสู่บทเรียนของครูขาดความน่าสนใจ ไม่มีแนวคิดใหม่ๆ บรรยายภาคในการเรียนการสอนที่ไม่เอื้ออำนวย ไม่มีการปฏิบัติจากสถานที่จริง

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรหากระบวนการเรียนโดยใช้วิธีการในการนำเข้าสู่เนื้อหาของบทเรียนที่ทันสมัย อาทิเช่น ใช้สื่อจากคอมพิวเตอร์ และสื่อที่ทันยุคทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันที่คนกำลังสนใจเพื่อที่นักเรียนจะได้มีความคิดใหม่ๆ และควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนในทางที่ดีไม่ควรทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อในการเรียน และควรนำพาให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามสถานที่จริงๆ

๓ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน

๑) ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ สื่อไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้เต็มที่ สื่อขาดความทันสมัย ครูไม่ค่อยมีสื่อในการเรียนการสอน ทั้งสื่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรหาสื่อที่ทันยุคทันสมัยทั้งที่เป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้เข้ากับบทเรียนที่กำลังจะสอนนักเรียน เพื่อที่นักเรียนจะสามารถเข้าใจได้ง่ายและยังสร้างความตื่นตัวต่อการเรียน จะได้ไม่เบื่อในการเรียน

๔ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

๑) ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การที่นักเรียนไม่มีความสนใจในกิจกรรมการได้ทำที่ธรรมะ รองลงมาคือกิจกรรมการสวดมนต์ การเล่านิทานธรรม การฝึกจิตภาวนาตอนเช้า การฝึกสมาธิ การประกวดมารยาทชาวพุทธ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรปลูกฝังหลักธรรมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อสร้างความกล้าพูดกล้าคิดให้กับนักเรียน และครูควรบอกถึงประโยชน์หรืออานิสงส์ของการไหว้พระสวดมนต์ การเล่านิทานธรรมะ

การฝึกจิตภาวนา ฝึกสมาธิ ให้นักเรียนทราบอย่างถ่องแท้ถึงอานิสงส์นั้น เพื่อสร้างความเชื่อและศรัทธาต่อสิ่งที่เราทำ ว่ามีผลหรืออานิสงส์จริง

๕ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

๑) ปัญหาอุปสรรคแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือการสอบซ่อมเสริมมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า การวัดการประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนไม่ค่อยมี ข้อสอบยากเกินไป บางตอนก็ไม่ได้สอน

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือควรจัดระเบียบการในการสอบซ่อมเสริมให้มีขั้นตอนที่สะดวกและรวดเร็วไม่ยุ่งยาก ควรมีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมตลอดทั้งเนื้อหาวิชาทุกๆบทเรียน ควรออกข้อสอบให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และควรมีการทดสอบโดยเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเรื่อง“การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ทั้ง ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ๓) ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ๕) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๕.๒.๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔ รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๐๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมี

วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี รองลงมา คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตได้ หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน หลักสูตรมีเนื้อหาไม่กว้างมากเกินไปทำให้ง่ายต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันถึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิต อย่างเพียงพอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน ตามลำดับ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของท่าน พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวุฒโน (เพ็งสูงเนิน) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่าสภาพจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

๒. ด้านกระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๓.๘๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น รองลงมา คือ นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจากสถานที่จริง ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี กระบวนการเรียนการสอนนำเข้าสู่บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆกับนักเรียน ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชน วงศ์แดง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมานักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่

นักเรียนมีความคิดเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๓. ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๑๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ สื่อการเรียนการสอนทำให้เปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนได้ รองลงมา คือ นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น สื่ออุปกรณ์ทันสมัยทำให้การเรียนการสอนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น สื่อการเรียนการสอนที่ดีและทันสมัยทำให้นักเรียนเข้าถึงบทความรู้ได้ดี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะในบทเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ตามลำดับ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนนา เวชยนต์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังกัดมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่กล่าวแล้วนี้มีความสอดคล้องกันสาเหตุหนึ่งนั้นผู้วิจัยเองมีความคิดเห็นว่าเป็นเพราะโรงเรียนมีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเจริญจึงทำให้ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของสื่อการเรียนการสอนนั่นเอง

๔. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๓.๕๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนชอบกิจกรรมดักบาตรในเทศกาลหรือในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียน รองลงมา คือ นักเรียนมีกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนาตอนเช้า นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมารยาทชาวพุทธ นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการได้วาทีธรรมะ ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมยศ ญิสโร (สุจิตร์) พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า ทุกข้อมีความเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ รองลงมาคือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้

๕. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน รองลงมา คือ ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยในการทำงาน การวัดผลเพื่อให้นักเรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การวัดการประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนเป็นระยะๆ ตามลำดับ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา ลินสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เสรฐฐเสถียร ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า การวัดผลและประเมินผลมีปัญหาคือส่วนใหญ่ยังเป็นแบบปรนัยซึ่งเป็นเพียงการเน้นความจำเท่านั้น อีกทั้งยังพบว่าผู้ออกข้อสอบนั้นยังไม่เข้าใจในเรื่องการวัดผลและประเมินผลอย่างแท้จริงด้วยและงานวิจัยของ สาธร แก่นมณีและคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และ แตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน คือ เพศชาย และ เพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ทุกด้านมีสภาพการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔ รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ อาจเป็นเพราะนักเรียนส่วน

ใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการทดสอบมากที่สุดเนื่องจากถือว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนโดยตรงนั่นเอง และเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนหญิงมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเมื่อนักเรียนชาย นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๗ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเมื่อนักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเมื่อนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนหญิงโดยรวมจะมีจำนวนมากกว่าและปกติแล้วจะมีความตั้งใจในการเรียนมากกว่าด้วย จึงทำให้มีการรับรู้ได้มากกว่านักเรียนชาย และจากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๑๗ ปี และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาสูงกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ซึ่งอาจทำให้มีความสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนาเพื่อนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันมากขึ้น

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลดังนี้

๑. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างเพศ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพื่อสอดคล้องกับ พระมหาชัยสฤษดิ์ นริสสุโร (ไตรรัตน์) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วัดดาวคะนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๒. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างอายุ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับการวิเคราะห์รายข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพื่อสอดคล้องกับ พระมหาณัฐฤกษ์ สุเมธ (ปัญญาพัฒนะนันท์) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๓. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับการวิเคราะห์รายข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เพื่อสอดคล้องกับ พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวาทโน พึงสูงเนิน ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๔

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. หน่วยงานต้นสังกัดของครูพระสอนศีลธรรมและครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาประจำโรงเรียน ควรมีการจัดการฝึกอบรมในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง
๒. ควรเพิ่มจำนวนครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ทั่วถึง เพราะว่าพระจะเป็นผู้ที่เข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาของหลักธรรมได้ลึกซึ้ง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ มีการปรับหลักสูตรให้เข้ากับท้องถิ่นและให้ทันตามสถานการณ์ปัจจุบัน มีการปรับหลักสูตรตามความต้องการของนักเรียนด้านการจัดกิจกรรม ควรเปิดโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง, โรงเรียนควรพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกของนักเรียนเพื่อนักเรียนจะได้ออกความคิดเห็นกับครูและเพื่อน

๒) ด้านการเรียนการสอน ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน อยู่เสมอ ค้นหาเทคนิคใหม่ๆ มาสอน และผู้สอนควรมีกระบวนการเรียนสอนที่หลากหลายเพื่อการนำมาปรับใช้กับนักเรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามากขึ้น ควรมีการจัดบุคลากรมาดูแลเอาใจใส่ในการเรียนการสอนให้เพียงพอ มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียน มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อนักเรียนจะได้รับความสุขในการเรียน

๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมในแต่ละเทศกาล

โรงเรียนควรพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนจะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ทุกเมื่อ

๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ให้พอเพียง ควรมีการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันยุคทันสมัยเหมาะสมกับวัย และเหมาะสมกับเนื้อหา ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จัดหาสื่อ และ แหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับทักษะของนักเรียนเพื่อช่วยพัฒนาตนเอง

๕) ด้านการวัดประเมินผล โรงเรียนควรมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ ควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผลและประเมินผลตามลักษณะท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น โรงเรียนควรเพิ่มแรงจูงใจเพื่อให้ให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาการเรียน

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
- ๒) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
- ๓) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
- ๔) ควรศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล ภู่งประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

เสริมสินพีรเพรส ซิสเต็ม, ๒๕๔๗.

กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๓.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพาสตภัณฑ์, ๒๕๔๕.

_____ การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๔.

_____ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓). กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๒.

_____ ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : อรุณสภา

ลาดพร้าว, ๒๕๓๗.

_____ การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.

_____ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร :

กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗.

_____ คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.

กรุงเทพมหานคร : อรุณสาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.

_____ ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

องค์การรับส่งสินค้าพาสตภัณฑ์, ๒๕๔๕.

_____ การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : อรุณสาลาดพร้าว,

๒๕๔๕.

การ์เดนเนอร์ (Gardner) อังอิงทิสนาแชนมม. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการ

เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

กล้า ทองขาว. งานบริการนักเรียน. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่

๑๓. สาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี : มสธ. ๒๕๓๒.

จรัส กาอินทร์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ

เมืองปาน จังหวัดลำปาง”. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๗.

_____ การผลิตชุดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา. นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๑.

_____ กระบวนการสื่อสารการเรียนการสอน. นนทบุรี : ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐.

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. สื่อการศึกษาเบื้องต้น. นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๕.

ทินพันธ์ นาคะตะ. พระพุทธศานากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อกและการพิมพ์,
๒๕๔๓.

ทิตนา แหมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

_____ ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ทัศนีย์ สุขเกษม. พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน

ราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๓.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร (การออกแบบและพัฒนา). กรุงเทพมหานคร : เอร่าวันการพิมพ์,

๒๕๓๒.

นิคม ทาแดง. กอบกุล ปราบประชา. และอำนาจ เดชชัยศรี. ชุดฝึกหัดอบรมครู. ประมวลสาระเรื่อง

เทคโนโลยี การศึกษาเพื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖.

นิภา เทธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.

นิวัฒน์ สุทธิบุ. กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๘.

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. การวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๗.

บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร :

สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๖.

บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”. วารสารวิชาการ กรมวิชาการ,

๒๕๔๕.

เบญจพร ปัญญาข. คู่มือช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

บรรพต สุวรรณประเสริฐ. การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่ : แสงศิลป์, ๒๕๔๔.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษา
การพัฒนาครูปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗.[๑๖ ต.ค. ๒๕๕๔].

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ
๒๕๕๖).

ผดุง อารยะวิญญู. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
แว่นแก้ว, ๒๕๔๒.

พระธีรชาติ ธีรวิโส ธรรมวงศ์. “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช
๒๕๔๔ สารที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษา
ขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงาน.

พงษ์ศักดิ์ เป้นแก้ว. “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”. **ศึกษาศาสตร์**, มกราคม-มิถุนายน
๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร :
นามมีบุ๊กส์, ๒๕๔๖.

ราวน์ทรี (Rowntree) อ้างถึงใน อรนุช ลิ้มตศิริ. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓.

รุ่งทิวา จักรกร. **วิธีสอนทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๘.

รุจิร ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม. **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร :
บุ๊ค พอยท์, ๒๕๔๕.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
๒๕๔๐.

วิชัย วงษ์ใหญ่. **พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๕.

วิไล ตั้งจิตสมคิด. **การศึกษาและความเป็นครูไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรี้นติ้ง เฮ้าส์,

๒๕๓๔.

วิไล ทองแผ่. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๒.

วิไลพร คุณไทย์. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมวิทยฐานะครูกรมการฝึกหัดครู,

๒๕๓๐.

วัลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. การพัฒนาการเรียนการสอนทางอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สันสนีย์ นัทรคุปต์. การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สาระเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้, ปทุมธานี:

สกาย บุ๊คส์, ๒๕๔๔.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไข

ปัญหาเสพติด,

สุพิศ บุญช่วงศ์, หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครูศาสตร์

สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๖.

สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘.

สุมาลี จันทร์ชะลอ. การวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๒.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. ๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

_____ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิด. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์,

๒๕๔๕.

สุวิมล ว่องวาณิช. การประเมินการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, ๒๕๕๐.

สุนน อมรวิวัฒน์. การพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักพุทธศาสตร์ : ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์

,

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

ส่งศรี ชมพวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. การวัดและประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและประเมิน

ผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑,

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและ

สถานศึกษา, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ๒๕๕๒, กรุงเทพมหานคร :

๒๕๕๓.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๕),

ฉบับสรุป, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, ๒๕๕๓.

รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร : บริษัท เฟลีนสตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๑.

อาภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรีนติ้ง เฮาส์), ๒๕๓๓.

อัญชลี โพธิ์ทอง และอภัยศรี พลอดเปลี่ยว, นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม,

อรนุช ลิ้มศิริ, นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

อำนาจ เลิศขันธ์, การประเมินผลทางการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : อำนาจการพิมพ์, ๒๕๓๓.

(2) วิทยานิพนธ์ :

กระทรวงศึกษาธิการ, อ้างถึง อภิลักษณ์ จักรแก้ว, การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระ

ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑,

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๕๓.

เกศินี ครุณาสวัสดิ์, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมใน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคม

ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

จุฑารัตน์ อินทะแสน, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ

เขตการศึกษา ๕”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.**

จรัส กาอินทร์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ
เมืองปาน จังหวัดลำปาง”. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษามหาบัณฑิต, , บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

ฉวีวรรณ ยะสุริทธิ์. “การพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๔”. **ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.**

นรา ตรีธัญญา. “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่
สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.**

นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์. “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียน
มัธยมศึกษา

ตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร”. **ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๒.**

บราวน์ นอร์เบิร์ต และสริกเลย์ อ้างถึงใน อภิลักษณ์ จักรแก้ว. “การศึกษาการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
กลุ่ม ๑”, **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๕๑.**

พระครูปัญญาวัดเนกิจ ปญญาวฑุโน พึ่งสูงเนิน. “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของ
ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขต

พื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๕.**

พระมหาทวน นวลสาย. “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูระดับมัธย
ศึกษาตอนต้น สังกกรมกรสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม”. **รายงานการศึกษาค้นคว้า
อิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย**

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔4.

พระมหาสมศักดิ์ วิทยาสิงห์. “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษา”.

สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการวางแผนสังคม,

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖.

พัฒนา จันทนา. “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา

พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒.

สำราญ รัตนทิพยาภรณ์. “ความคิดตรงบอกและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

การสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา

อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗.

หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข. “สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

จังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๗.

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อ้างถึงใน ปรีชัช โลชัย. “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้น

ฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำหรับงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา

เขต ๒”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๒.

(3) บทความและเอกสารอื่นๆ

นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า : สังคมศาสตร์และจิตวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.idis.ru.ac.th/repot/insex.php?topic=2796.0;wap2> (12 ต.ค. 2544).

วิทยากร เชียงกูล. จะแก้ปัญหาเด็กไทยเรียนอ่อนได้อย่างไร.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.rsunews.net/Think%20TT59/SolveAProblemForEducationOfThaiChild.htm> (27 ต.ค. 2554).

วุฒิสักดิ์ โทณกุล. การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างผลงานทางวิชาการ.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.pochanukul.com/?p=130> (23 ต.ค. 2554).

ศิริโรจน์ แก้วพิจิตร. ปัญหาการวัดผลและประเมินผล กลุ่มนิเทศ ๑. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.skl.edu.org/jnews4.php?show=102> (23 ต.ค. 2555).

๒. ภาษาอังกฤษ :

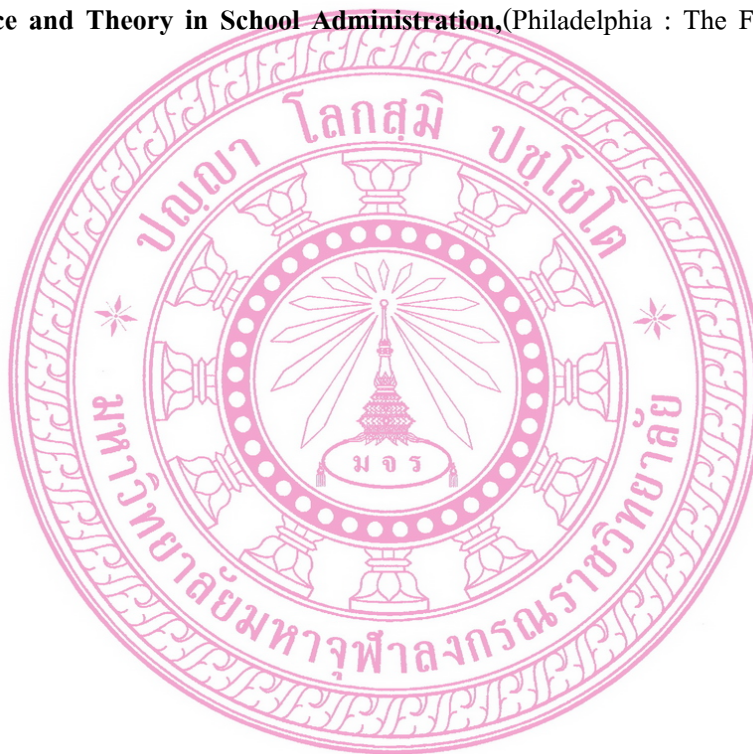
(Butts) Butts David P. **The Teaching of Science A serf Directed Planning Guide,**

(New York : harrper& Row Publishing, 1974), P 85.

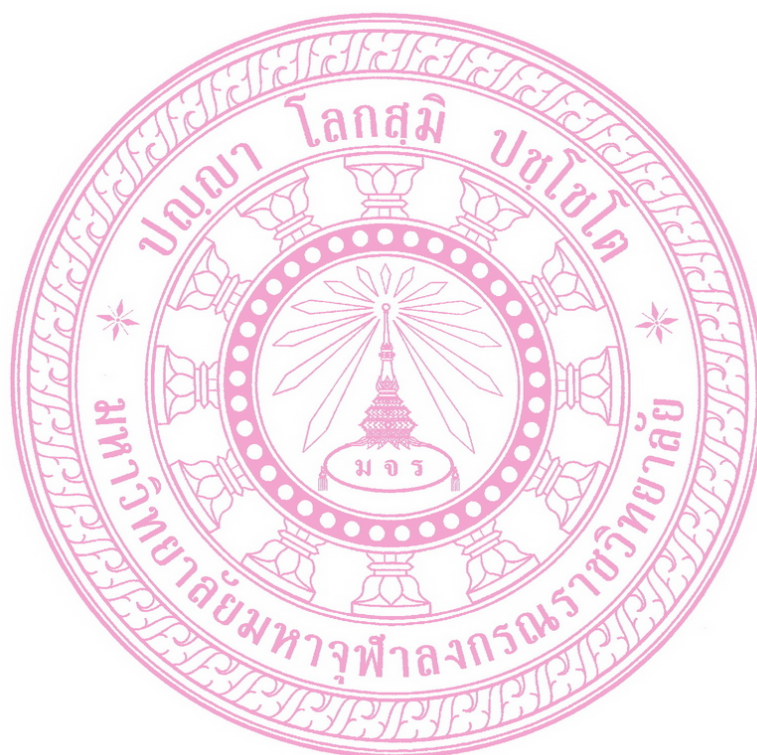
(Good, C.V.) Dictionary of Education, New York : McGraw-Hill. 1973, p. 157.

Holmes,M., and Wynne. E. A. **Making the School and Effective Community : Belief**

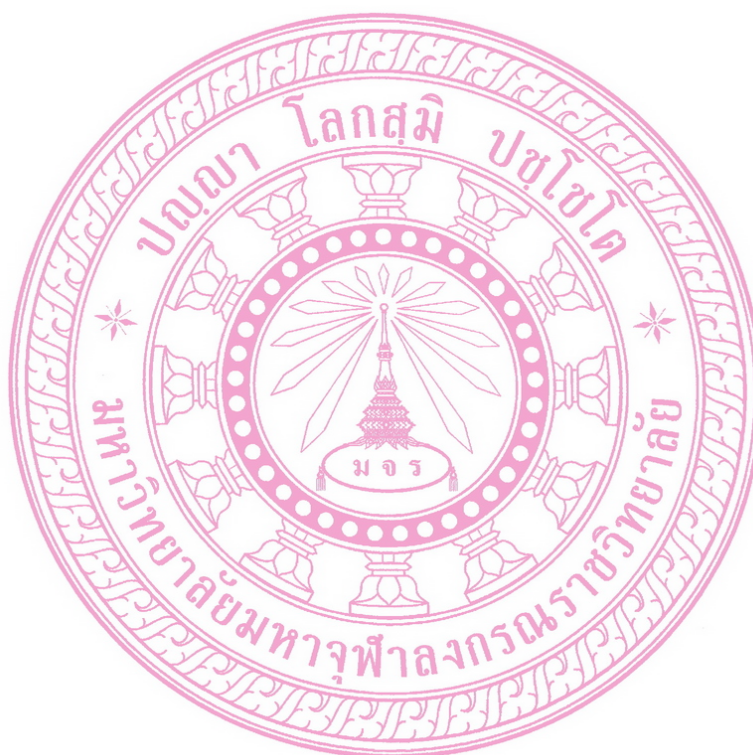
Practice and Theory in School Administration,(Philadelphia : The Farmer Press, 1989).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง : การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” สาขาวิชาการบริหารการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยการใช้มาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ (Likert scale) คือโดยเป็นการบริหารจัดการเรียนการสอนที่มีผลมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

คำตอบทุกข้อ จากแบบสอบถามชุดนี้ มีความสำคัญยิ่งต่อความสมบูรณ์ของการวิจัย และจะไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี แต่ประการใด จึงใคร่ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรีต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอเจริญพรมา ณ โอกาสนี้

พระมหาทวีศักดิ์ ปญญาสารโร (เกตุเสนา)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง เกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ๑๔-๑๕ ปี

☐ ๑๖-๑๗ ปี

☐ ๑๘ ปีขึ้นไป

๓. ระดับชั้นเรียน

☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๔

☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๕

☐ มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตอนที่ ๒ การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ว่าอยู่ในระดับใดที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการบริหารจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน					
๑. หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน					
๒. หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี					
๓. หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตได้					
๔. หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน					
๕. หลักสูตรมีเนื้อหาไม่กว้างมากเกินไป ทำให้ง่ายต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม					
๖. หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิต อย่างเพียงพอ					
๒. ด้านกระบวนการเรียนการสอน					
๗. การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดีขึ้น					
๘. นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน					
๙. กระบวนการเรียนการสอนนำเข้าสู่บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ					
๑๐. ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี					
๑๑. นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจาก					

สถานที่จริง					
๑๒. นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน					
๑๓. กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆกับนักเรียน					
๓. ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน					
๑๔. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะในบทเรียน					
๑๕. สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น					
๑๖. นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ					
๑๗. การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ					
๑๘. สื่ออุปกรณ์ทันสมัยทำให้การเรียนการสอนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น					
๑๙. นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น					
๒๐. การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้					
การบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการบริหารจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
๒๑. สื่อการเรียนการสอนที่ดีและทันสมัยทำให้นักเรียนเข้าถึงบทความได้					
๒๒. สื่อการเรียนการสอนทำให้เปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนได้					
๔. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน					
๒๓. นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมารยาทชาวพุทธ					
๒๔. นักเรียนชอบกิจกรรมดักบาตรในเทศกาลหรือในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
๒๕. นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนาตอนเช้า					
๒๖. นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่					
๒๗. นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการไต่หาที่ธรรมะ					
๒๘. นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ					
๒๙. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียน					

๓๐. นักเรียนมีกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ					
๕. ด้านการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
๓๑. กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม					
๓๒. การวัดการประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนเป็นระยะๆ					
๓๓. ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร					
๓๔. การวัดผลเพื่อให้นักเรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี					
๓๕. นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง					
๓๖. การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยในการทำงาน					
๓๗. ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน					
๓๘. การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง โปรดระบุปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ดังนี้

๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการจัดการ

๒ ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

แนวทางการจัดการ

๓ ด้านการใช้สื่อในการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

๒๖

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยหาค่า IOC

๑. พระมหาสม กุลยาโน, ดร.

อาจารย์ประจำ คณะสัตวศาสตร์

๒. รองผู้ช่วยศาสตราจารย์.พิเศษ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล

อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สิน งามประโคน

อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ ภาควิชาบริหาร
การศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

๔. อาจารย์เสาวนิต เคชคง

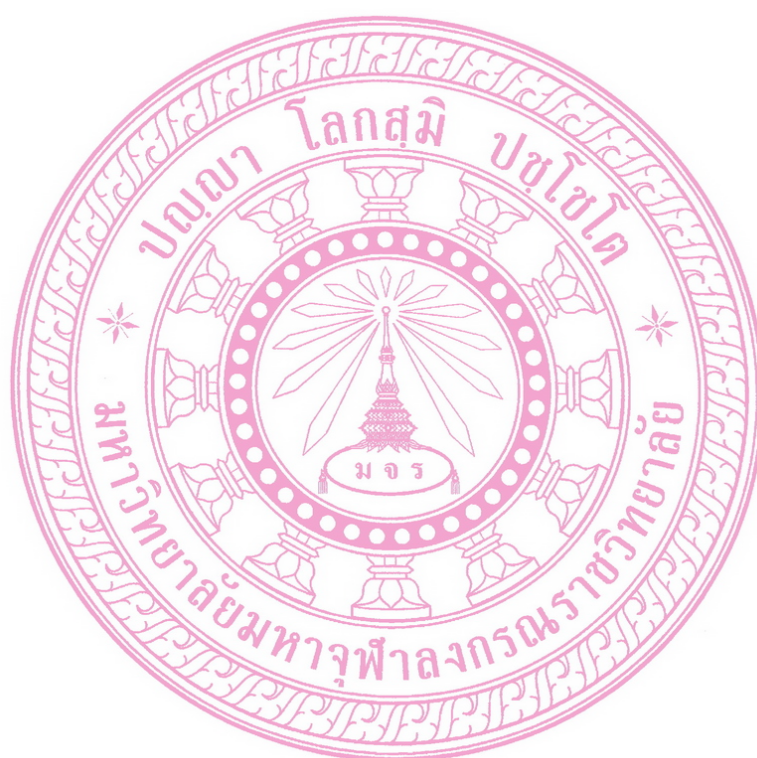
ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ
(หัวหน้าหมวดดัดแปลงศิลปศึกษาและ

วัฒนธรรม)

๕. อาจารย์ปณัฏฐา บรรจงกิจ

ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ
(รองหัวหน้าหมวดสังคมศึกษาศาสตร์และ
วัฒนธรรม)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๔๒๘ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๖
 เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นมัสการ พระมหาสม กลยาโน, ดร.

ด้วย พระมหาทวีศักดิ์ ฉายา ปณฺญาสาโร นามสกุล เกตเสนา รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงนําสกรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์
 โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

๒๕๕๖/๑๐/๑๖

 ๒๕-๑-๕๖

ที่ ศร ๖๑๐๓.๓/ ๑๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๗๐
โทร. ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๕

๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.วิษชุดา หุ่นวิไล

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา ยะ ปณฺญาสาโร นามสกุท เกตเสนา รหฺสประจํัตว
๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญาโท หลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทําวีจยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ใหคําแนะนําคือเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสตราขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

✓ above

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์
โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๐๕

மாணவியர் பிள்ளை
பிள்ளை பிள்ளை
(செ. கி. பிள்ளை பிள்ளை)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๔๒๘ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๖
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา ปณฺญาสาโร นามสกุล เกตเสนา รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้ความแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

Mr. รณเดช ๒๐.
 Mr. รณเดช ๑๐๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์เสาวนิต เดชคง

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญา ปณฺญาสาโร นามสกุล เกตเสนา รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ตรวจเครื่องมือการวิจัย

(นางสาวจิตต์ จิตต)

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๒๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๕ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ณัฐยา บรรจงกิจ

ด้วย พระมหาทวีศักดิ์ ฉายา ปณฺญาสาโร นามสกุล เกตเสนา รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้อำนาจอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวงษ์)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๐๕

นางเจษฎา มีอวัจ ๕

นางเจษฎา มีอวัจ

ดร. ช่างเหล็ก พงษ์พานิช

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๓๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศรีสุธาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๕๙๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหาทวีศักดิ์ ฉายา ปณฺญาสาโร นามสกุล เกตเสนา รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดสอบเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๓๗

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศรีสุธาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๕๙๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

กลุ่มบริหารวิชาการ
รับเลขที่ ๙๙๑๐
วันที่ ๒๙/๗.๐. 2556
เวลา 10.00 น.

๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๘๕ ชุด

โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
รับเลขที่ ๙๙๑๐
วันที่ ๒๙/๗.๐. 2556
15.11

ด้วย พระมหาวีรศักดิ์ ฉายา ปณฺญาสาโร นามสกุล เกตเสนา รหัสนประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๔๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทาง โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์

- เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
- ☒ เพื่อให้โปรดการ เก็บเก็บแบบสอบถาม
 - ☒ กลุ่มบริหารวิชาการ
 - ☐ กลุ่มบริหารงานนักเรียน
 - ☐ กลุ่มบริหารงบประมาณและแผนงาน
 - ☐ กลุ่มบริหารทั่วไป
 - ☐ สำนักงานผู้อำนวยการ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

3๐ ต.ค. ๕๖

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ดาใจใจใจ

นายสุรพล นกเกิด

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ

๒๙ พ.ย. 2556

ทรง
๒๙ ต.ค. ๕๖

(นายสมชาย ปิ่นทอง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
30 ต.ค. 2556

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระมหาทวีศักดิ์ ปญฺญาสาโร (เกตเสนา)

เกิด : วันพฤหัสบดี ที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิลำเนา : บ้านหนองหอย ต.นาหนัง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย

อุปสมบท : วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๗

สังกัด : วัดศรีประวัติ ต.ปลายบาง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี

การศึกษา : นักธรรมชั้นเอก ประโยก ป.ธ. ๕ สำนักศาสนศึกษาวัดศรีประวัติ
 ต.ปลายบาง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี

ปริญญาตรี คณะนิเทศศาสตร์ มสธ.

หน้าที่ปัจจุบัน : ครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
 จังหวัด นนทบุรี

: ครูสอนนักธรรม ประจำสำนักศาสนศึกษาวัดศรีประวัติ

วันที่เข้าศึกษา : วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

วันที่สำเร็จการศึกษา: 28 มีนาคม พุทธศักราช 2557

ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดศรีประวัติ ต.ปลายบาง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี

โทรศัพท์ ๐๘๓-๓๘๑-๕๓๕๕

E-mail. www.pm.thaweesak@gmail.com